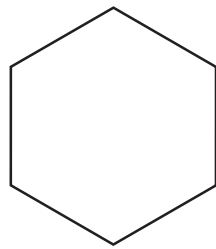

leiden european city of science 2022

programme & playground
playbook II

intendant lucien geelhoed
l.geelhoed@leiden2022.nl

work in progress

Leiden European City of Science
2022 heeft sinds begin dit jaar haar
projectruimte betrokken aan de
Haagweg. De gehele architectuur
van het jaarprogramma onvouwt
zich gestaag op de 365-dagen muur.
De intendant nodigt iedereen uit
participerend en co-creërend deel te
nemen aan dit proces.

woord vooraf

De factor [Z] Science is back!

We schrijven januari 2021. Niets zo veranderlijk als de Zeitgeist, de factor [Z]. Het lijkt soms een dubbeltje op zijn kant, vol vertwijfeling of het na zijn toss voor kop of munt zal gaan.

'Science is back!' kopte ook Robbert Dijkgraaf, onze man in Princeton. Hij maakt in zijn column in het *NRC Handelsblad* de balans op na de Amerikaanse verkiezingen waar Joe Biden tot opluchting van Dijkgraaf 'eindelijk weer bekwame experts aan het roer' zet en - primeur - zelfs lid van het kabinet maakt. Een president die bovendien gelijk de goede vragen stelt: *"Hoe kunnen de vruchten van de wetenschap eerlijk verdeeld worden? En hoe kan de gezondheid van de wetenschap zelf op lange termijn gegarandeerd blijven?"* Who knows?

Klinkende munt. In mijn rol als intendant ligt er een aantal hele vruchtbare maanden achter me. Vruchtbaar en intensief. De omstandigheden voor het goede gesprek, de rake uitwisseling en de vrije gedachte waren niet altijd ideaal, eerder digitaal. Desalniettemin heb ik letterlijk en figuurlijk honderden onder u allen met enthousiasme gesproken. Waarvoor dank.

Veel gehoord: *"Hoe fijn om aan een positief vooruitzicht te kunnen bijdragen."* En zo is het. Laverend tussen de vele pieken en spaarzame dalen van de pandemie tekenen zich in de nabije verte heldere contouren af van ons aller *Twenty Twenty Two*, het jaar waarin de lucht opklaart en Europa naar Leiden kijkt.

Vaak gevraagd: *"En wat laten wij zien?"* Het antwoord op die vraag is te vinden in dit Playbook. In navolging van Playbook I waarin narratief en architectuur hun plek kregen, neemt Playbook II je mee in het programma en het speelveld van Leiden 2022. Op hoofdlijnen - we organiseren ons in drie sporen en zestien clusters - gelardeerd met een rijke oogst aan voorbeelden en voorstellen. Immer *work in progress*.

Steevast opgehaald: de wil om mee te doen, om bij te dragen, om onderdeel te zijn van wat een geweldig jaar beloofd te worden. En dat voelt als een warme bevestiging van de ingeslagen weg: een ambitieus jaar met 365 dagen programmering voor iedereen met een nieuwsgierige geest.

Een voorproefje van het dagelijkse driegangenmenu in 2022? Van bevrijd worden van de hik tot Haec Libertatis Ergo. Van Oumuamua tot Quantum. Van Boerhaave tot Herman. Van ruimtepuin tot stikstof. Over als de katten van huis zijn en wat vleermuizen zouden doen. Over Möbiusringen en Duizendknopen, en Pi in de Pieterskerk en Pasen op Paaseiland. En over alles wat echt belangrijk is. Who knows?

Nieuwsgierig geworden? Honger naar kennis gekregen? Trek in meer? Lees dan vooral in verwondering verder. En weet mij te vinden voor aanvullende reflecties en suggesties!

Lucien Geelhoed
Intendant Leiden European City of Science 2022
l.geelhoed@leiden2022.nl

[C]olofon

*ECS22 Playbook II, versie 1.1
Leiden, februari 2021*

*Playbook II is geschreven en
samengesteld door Lucien Geelhoed -
Intendant Leiden European City of
Science 2022 in opdracht van Meta
Knol - Directeur-bestuurder van de
Stichting Leiden European City of
Science 2022.*

*De Stichting Leiden European City of
Science 2022 is een gezamenlijk
initiatief van Gemeente Leiden,
Universiteit Leiden, Leiden
Universitair Medisch Centrum en
Hogeschool Leiden. Vele andere
partners dragen eveneens ruimhartig
bij aan de realisatie van de
doelstellingen van de stichting.*

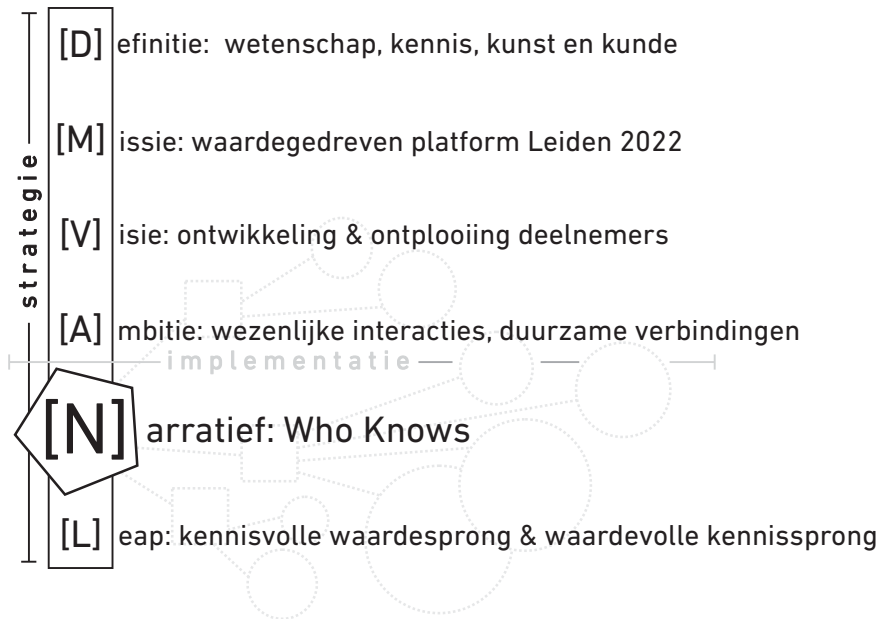
Still uit 'Alice The Movie - deel 2', de filmtrailer van Leiden European City of Science 2022 van Pepe van de Kerkhof (1996). Centraal in de film staat nieuwsgierige Alice, hier al schommelend in de Pieterskerk tussen de bubbles van Leiden 2022. Grote vragen houden haar bezig in een verwarrende tijdgeest van waarheidsvinding en deepfakes. Het programma van Leiden 2022 is bedoeld om soelaas te bieden.

Waar komen we vandaan?

Eind 2016 kwam European City of Science in beeld. Met vereende kracht trokken we vanuit Leiden op naar Straatsburg en wisten deze prestigieuze titel in de wacht te slepen. Het werd de aftrap van een - voor Leidse begrippen - uitzonderlijk groots avontuur. Hier nog nimmer vertoond. Was het een groot congres met randprogrammering in het jaar, of juist een groot jaar met het congres in het hart? In onze ambities om Leiden een Europese sprong te laten maken wisten we het wel: we zouden het aanvliegen als de wetenschappelijke tegenhanger van een Europese culturele hoofdstad. Voor die aanvliegroute kregen we de handen op elkaar bij de Europese Commissie, en bij de partners in stad en land. Het dromen begon en de fundering werd aangelegd. Eind oktober vorig jaar deelden we de eerste resultaten en presenteerden we het overkoepelende narratief Who Knows en het framework met de drie sporen Contemplate, Celebrate, Participate, samengebracht in Playbook I.

En toen werd het concreet

Eenmaal de toewijzing een feit, ontstond een balansspel tussen geduld en ongeduld. Het was immers nog zo ver weg, en tegelijkertijd zo dichtbij. Aan het oppervlak waren we niet altijd even zichtbaar – traditie gebiedt immers pas na overdracht van de titel naar buiten te treden. Ondertussen borrelde het flink achter de schermen. We hebben ervaring opgedaan bij ESOF 2018 Toulouse, European Capital of Culture Leeuwarden-Fryslân 2018, Nijmegen European Green Capital 2018, tijdens IMPACTS18 in Liverpool en ICAS11 in 2019 in Leiden zelf. Zomer 2020 gingen we écht van start en werd de titel op groots ceremoniële wijze aan ons overgedragen door voorganger Trieste. Kort daarop maakten we de publieke inhaalslag en presenteerden we het narratief en framework. Sindsdien worden we in positieve zin overstelpt met reacties en verzoeken voor gesprekken en presentaties. We zijn op dreef en zitten in de flow. Dit tweede Playbook getuigt daarvan.

Waarom doen we dit?

In Playbook I ontvouwden we het leitmotiv voor Leiden European City of Science 2022. We hebben dit vervat in missie, visie en ambitie. Kort gezegd is Leiden in 2022 het Europese platform voor zowel het gehele Nederlandse kennisveld als voor een ieder met een nieuwsgierige aard, zonder uitzondering. In tijden waarin nieuwsgierigheid geen vanzelfsprekendheid is en waarheidsvinding onder druk staat is het motto: alle deelnemers aan het platform elke dag wat wijzer. Voor de verdere verdiepingsslag, context en nuancerings verwijzen we graag naar Playbook I. Daarin hebben we de belangrijke zaken die aan de basis staan van Leiden 2022 gevat in een schema dat we hierboven nog even aanhalen: op de strategische as staan de definitie, missie en visie verwoord. De implementatie-as met de drie [T] tracks wordt in dit Playbook II verder uitgewerkt (zie pagina 7).

Welke scenario's zijn denkbaar?

Een waardevolle les die we hebben opgehaald bij andere grote titels en jaren, is het denken in scenario's. Meer specifiek: budgettaire scenario's, welke de speelruimte voor de jaarprogrammering bepalen en een eerste aanvang mogelijk maken. Gemakshalve, en om het creatieve proces in dit stadium niet overmatig te beteugelen, noemen we drie scenario's voor Leiden 2022: in scenario A zijn we verzekerd van een aanvangsbudget van de initiële stadspartners. In scenario B komen substantiële aanvullende budgetten in beeld, vanuit Nederland en Europa. En in scenario C weten we deze nog te extrapoleren met gerichte budgetten uit Europa en nauwe betrokkenheid van het bedrijfsleven. Met de zekerheid van scenario A zijn we in de zomer vorig jaar van start gegaan. Er is zicht op scenario B en zelfs scenario C is - ondanks de roerige economische en pandemische tijden - niet onrealistisch.

Prof. Brian Cox, natuurkundige en BBC presentator van wetenschapsprogramma's. Boegbeeld van ESOF 2016 en de Manchester European City of Science dat jaar.

Dr. Beatriz Garcia, expert in de impact en legacy van Europese culturele hoofdsteden, directeur van Centre of Cultural Value in Liverpool.

BBC News' Jon Snow, gastheer van de IMPACTS18 conferentie in Liverpool over de impact van 30 jaar Europese Culturele Hoofdsteden.

Oeds Westerhof, een van de directeurs en intendant van LF18 Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018.

Vicky Rosin, programmadirecteur ESOF 2016 Manchester, tijdens haar presentatie in CORPUS Congress Centre in Oegstgeest.

Nieuwsgierigheid opwekken staat aan de basis van het jaarprogramma van Leiden 2022. Het Droste-effect is daar een mooi voorbeeld van. Het oneindige dat schuil gaat in dit beroemde blikje heeft generaties geïnspireerd en hun verbeeldingskracht letterlijk en figuurlijk extra dimensie gegeven.

Waar staan we nu?

Met het uitbrengen van dit tweede Playbook trappen we de daadwerkelijke programmering af. Indachtig scenario A hebben we er in eerste instantie op ingezet het bestaande een plek te geven. Daarnaast stimuleren we de vele enthousiaste partijen die we in de stad en in het land ontmoeten. Met scenario B in het verschiet kunnen we gaan opschalen.

Praktisch staat de komende tijd in het teken van mobiliseren. In de voorliggende periode staan er veel sessies op stapel, met cultuurpartners, podia, middenstanders, onderwijspartijen en vele anderen. Ook staan de verdere verkenningen met partijen in het nationale kennisveld op de agenda en onderhouden we de uitstekende relatie met de Europese Commissie.

Aan eenieder die graag meedenkt, ideeën wil aanreiken of anderszins betrokken wil zijn de volgende uitnodiging: wees welkom om in onze projectruimte de 365-dagen muur in oegenschouw te nemen, ideeën te delen en inspiratie op te doen. De pandemie speelt ons parten, waardoor een beoogd inloopspreekuur vooralsnog geen doorgang kan vinden. Toch vinden we doorlopend alternatieven om toch co-creërend vooruit te komen. Neem vooral contact met ons op!

Hoe gaan we te werk?

We identificeren een vijftal situaties waarin activiteiten tot [H] hotspots kunnen leiden en zo onderdeel worden van het programma: bestaande activiteiten, spontane initiatieven, gestimuleerde activiteiten, activiteiten in opdracht en eigen producties.

1. Bestaande activiteiten en evenementen

De rondgang van afgelopen maanden bevestigt eerdere ervaring: zowel in Leiden als in den lande wordt ontzettend veel georganiseerd. Deze veelal uitstekende programmering is vaak beperkt in bereik. De focus ligt geheel begrijpelijk op de eigen

activiteit voor eigen achterban. Het aanbod is sterk maar versnipperd en onverbonden. Er liggen hier kansen en bedreigingen op de loer. Risico is dat een veelheid aan activiteiten elkaar in de weg zit, en elkaar (onbedoeld, onbewust) kan concurreren. Een goede afstemming beperkt dit risico. Tevens brengt dit elegante activiteiten aan het licht welke nu onder de radar blijven.

Kansen biedt het ook volop. Door krachten te bundelen of in iets mildere vorm afstemming te zoeken, kunnen verrassende combinaties ontstaan en interessevelden op verfrissende wijze overlappen. Twee voorbeelden die hun weg gaan vinden in Leiden 2022: alle 'wereldse' activiteiten die samenkomen in de bubble Leiden Global en de honderden publiekslezingen die tot een gezamenlijke jaaragenda komen onder de bubble Studium Leydense (zie rechterkolom).

2. Spontane initiatieven

We weten uit de extern opgehaalde ervaring dat de zeggingskracht die uitgaat van de titel European City of Science dermate groot is dat partijen er graag op in- en aanhaken. Dit levert nu al een geweldige variatie aan voorstellen voor 'spontane' initiatieven op. Allen met het verzoek opgenomen te worden in het jaarprogramma van Leiden 2022. Veel proposities heten we warm welkom, indachtig de uitgangspunten van Playbook I, de ruimte en de positionering in het programma en het niveau. Inhoud staat immer voorop; en de intendant maakt hierin de uiteindelijke keuzes. Het stimuleren van eigen initiatieven door kennisinstellingen en andere partijen is onderdeel van de scenario A-route. De resultaten daarvan hebben hun weg naar dit Playbook gevonden. Treffende voorbeelden zijn het TEDx-initiatief van het Leiden Bio Science Park en de viering van de 10-jarige UNICEF-leerstoel kinderrechten.

3. Gestimuleerde activiteiten

Een manier om orde te scheppen in de fantastische kakafonie van bestaande en spontane activiteiten is het invullen van de 'missing link'. Een activiteit die de keten sluitend maakt. Een aantal organisaties heeft budget gealloceerd voor programmering maar er nog geen concrete invulling aan gegeven. En soms is een organisatie simpelweg nog te onbekend met de plannen voor Leiden 2022. In deze gevallen zet de intendant in op het stimuleren (of co-creëren) van nieuwe initiatieven of het uitbouwen en opschalen van bestaande plannen, in de context van de aandachtsgebieden van het jaarprogramma.

4. Opdrachten tot activiteiten

Afhankelijk van welk budgettaire scenario werkelijkheid wordt, ontstaat er ruimte om activiteiten plek te bieden die Leiden 2022 als geheel ten goede komen. Ondanks dat we ervan overtuigd zijn een raak jaar te kunnen programmeren in scenario A, zijn overstijgende activiteiten wenselijk, omwille van impact en bereik. Met name om Leiden European City of Science 2022 ook in Europees verband te positioneren is aantrekkelijke internationale programmering een must. Hierin hebben we goed gekeken naar hoe de Europese Culturele Hoofdsteden het onderscheid juist wel of niet konden maken. Een voorbeeld dichtbij huis: Leeuwarden 2018 maakte qua momentum goede sier met de reuzen, bewust relatief vroeg in het programma. Missie geslaagd: heel Nederland wist waar Leeuwarden dat verdere jaar voor stond.

Hoe we met opdrachten precies te werk willen gaan is nog niet in beton gegoten. We zien onderscheid tussen open calls voor bepaalde sleutelmomenten in het jaarprogramma waarbij we graag verrast worden door creatieve voorstellen. In andere situaties is het logisch gericht te werk te gaan en een bepaalde organisatie of makers aan te spreken op zijn of haar specialisatie, om zo een specifiek element toe te voegen aan het jaarprogramma van Leiden 2022.

Leiden Global: wereldreis

Wat is de rode draad van Leiden Global? Denk bijvoorbeeld aan LUCIS met haar Midden-Oostencultuurmarkt, de Japanmarkt van het SieboldHuis, de vaste collectie van Museum Volkenkunde, een uitwisseling met zusterstad Torun in Polen - de bakermat van Copernicus. Iemand die de rode draad volgt binnen het Leiden 2022-programma, kan een wereldreis maken langs vrijwel alle continenten in de wereld.

Studium Leydense: uitwisselbare doelgroepen

Met Studium Leydense beogen we in Leiden 2022 tot een coherent aanbod van publiekslezingen te komen. Tientallen organisatoren bedienen hun achterban met rake en nieuwsgierigmakende lezingen, soms met meer dan 50 lezingen per jaar. Hoe mooi als de trouwe schare fans van bijvoorbeeld die sterrenkundige vereniging of een historische vereniging uitwisselbaar worden en alle organisatoren kunnen rekenen op meer dan gebruikelijke aandacht en dito bezoekersaantallen? Vanuit Leiden 2022 willen we met deze verbindingen ook een voorkennisindicator in het leven roepen: voor de organisator een meetlat om de benodigde mate aan voorkennis aan te toetsen en voor de doelgroep een prettig instrument om deceptie en verkeerde verwachtingen te voorkomen. Hierin spelen bijvoorbeeld ook leeftijden (kinderen, jongeren) en de voertaal van de lezing een rol (expat-vriendelijk). Het lekenpraatje vraagt soms om een definitie van de leek.

5. Eigen producties

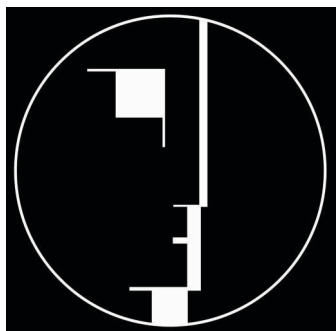
In zeker twee bubbles staat de Stichting Leiden European City of Science 2022 aan de lat om activiteiten onder eigen regie te organiseren. De ene is uiteraard het grote multidisciplinaire EuroScience Open Forum-congres. Het andere is het uitvoerige Kennis door de Wijken-project, waarin we 101 buurten bezoeken met telkens een ander onderwerp van de dag. Al naar gelang er hogere scenario's in beeld komen, kan ook hier ruimte ontstaan voor meer eigen producties.

Deze vijf varianten van de route naar aanbod in het jaarprogramma bepalen de koers van de intendant. Het is echter geen spelregelboek waar door derden rechten aan ontleend kunnen worden. Het uiteindelijke programma wordt vastgesteld door de intendant, in opdracht van de Stichting Leiden European City of Science 2022.

Wat er straks bekijft

Onze missie is Leiden 2022 neer te zetten als een waardevol kennisplatform en alle deelnemers aan dit platform elke dag een stukje wijzer te maken. Onze drijfveer reikt echter verder dan dat. Wij zetten ook graag in op een meer blijvend karakter: vragen zouden altijd gesteld moeten kunnen worden en de toegang tot antwoorden altijd geborgd. Wij zien daarom nieuwe kansen in Leiden die in het verlengde liggen van het jaarprogramma in 2022. Of sterker, die voort kunnen komen uit een succesvolle realisatie van dat jaarprogramma.

Technologisch modern vuurwerk: drone formaties sieren de avondhemel. In dit geval een setting uit 2016 met 100 drones. Een wereldrecord voor die tijd. Inmiddels zijn formaties met 3000 drones niet ongewoon. The sky is the limit. Foto Intel Corporation.

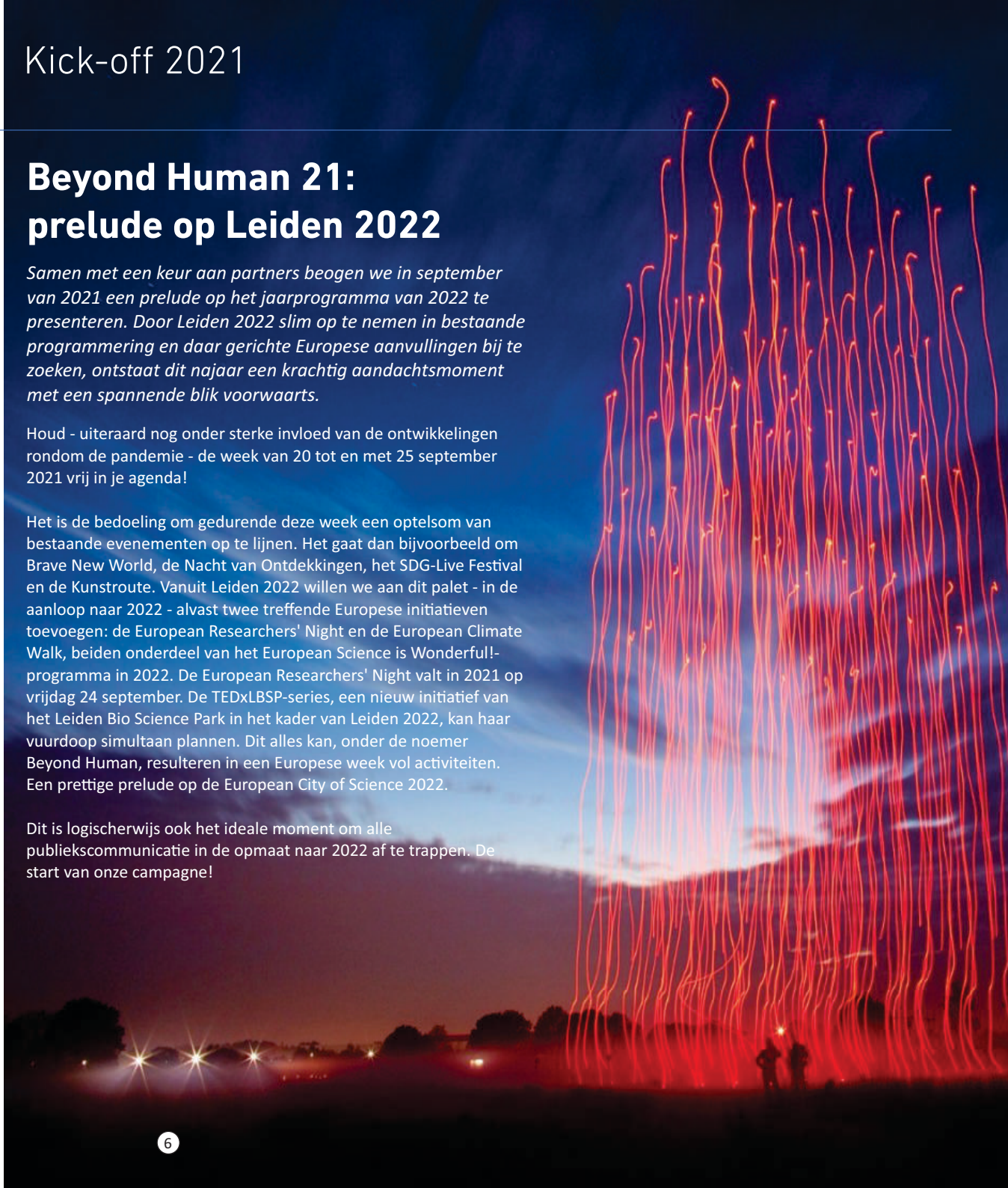
Beyond Human 21: prelude op Leiden 2022

Samen met een keur aan partners beogen we in september van 2021 een prelude op het jaarprogramma van 2022 te presenteren. Door Leiden 2022 slim op te nemen in bestaande programmering en daar gerichte Europese aanvullingen bij te zoeken, ontstaat dit najaar een krachtig aandachtsmoment met een spannende blik voorwaarts.

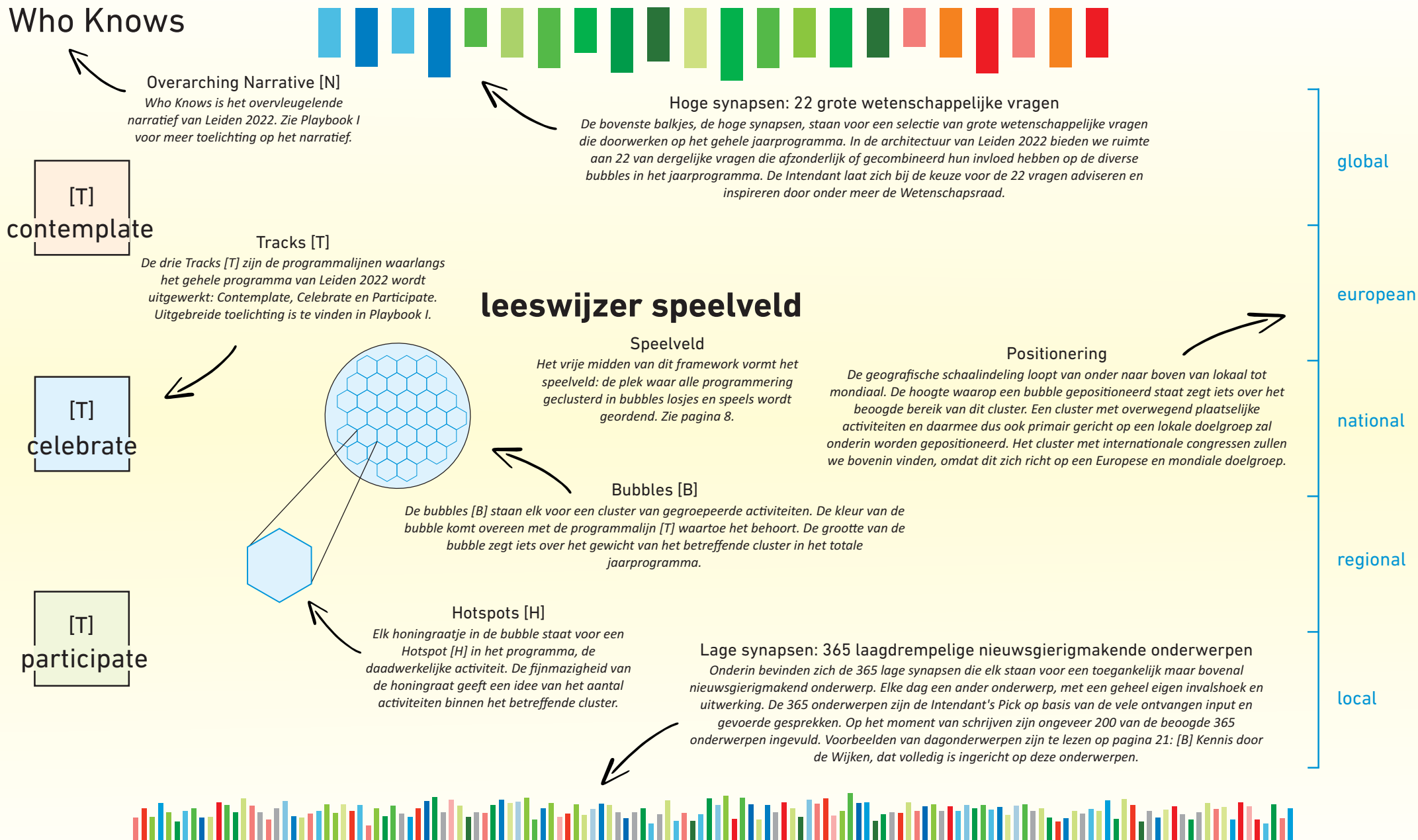
Houd - uiteraard nog onder sterke invloed van de ontwikkelingen rondom de pandemie - de week van 20 tot en met 25 september 2021 vrij in je agenda!

Het is de bedoeling om gedurende deze week een optelsom van bestaande evenementen op te lijnen. Het gaat dan bijvoorbeeld om Brave New World, de Nacht van Ontdekkingen, het SDG-Live Festival en de Kunstroute. Vanuit Leiden 2022 willen we aan dit palet - in de aanloop naar 2022 - alvast twee treffende Europese initiatieven toevoegen: de European Researchers' Night en de European Climate Walk, beiden onderdeel van het European Science is Wonderful!-programma in 2022. De European Researchers' Night valt in 2021 op vrijdag 24 september. De TEDxLBSP-series, een nieuw initiatief van het Leiden Bio Science Park in het kader van Leiden 2022, kan haar vuurdoop simultaan plannen. Dit alles kan, onder de noemer Beyond Human, resulteren in een Europese week vol activiteiten. Een prettige prelude op de European City of Science 2022.

Dit is logischerwijs ook het ideale moment om alle publiekscommunicatie in de opmaat naar 2022 af te trappen. De start van onze campagne!

Who Knows

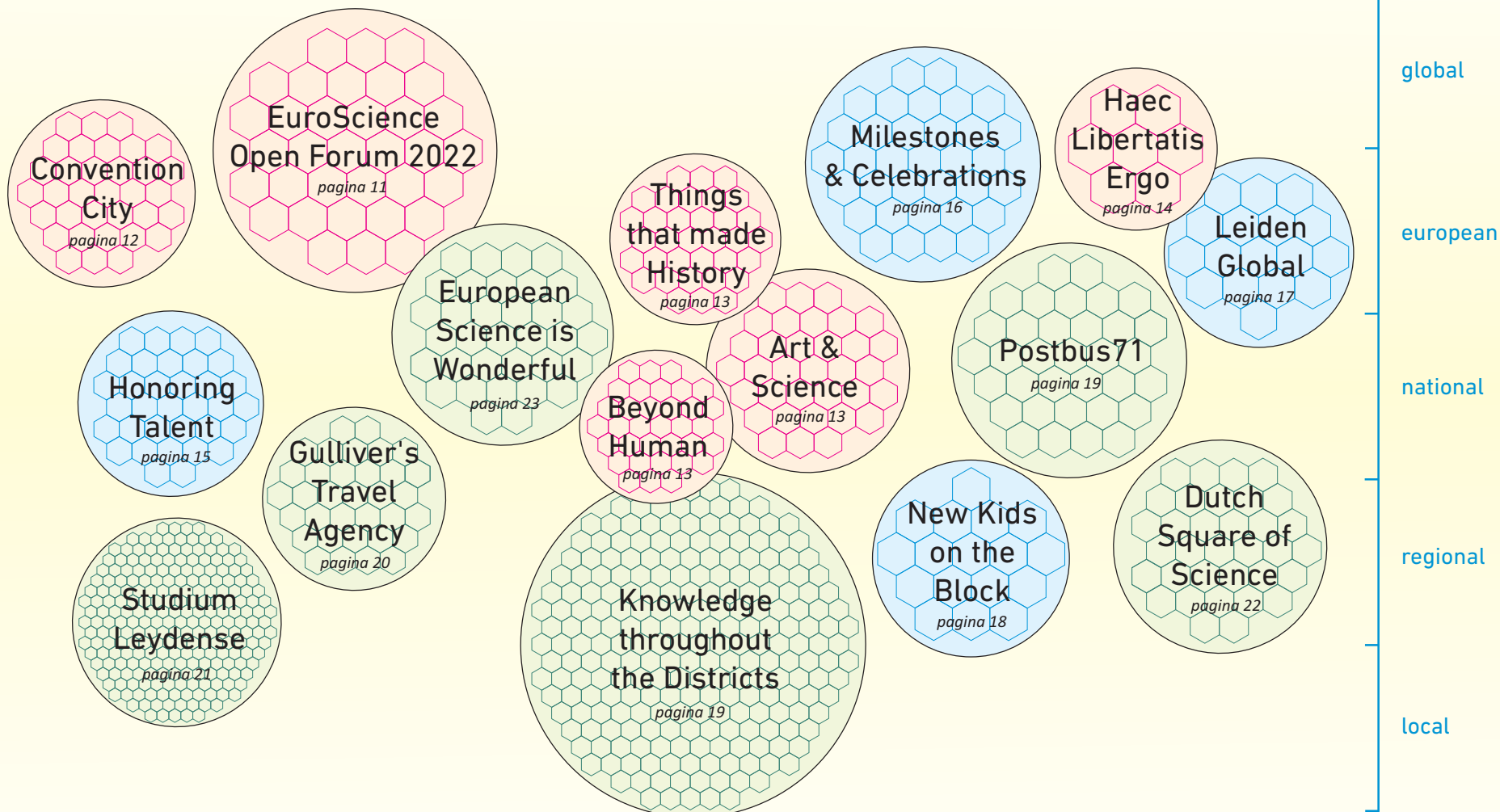
Who Knows

[T]
contemplate

[T]
celebrate

[T]
participate

"Twijfel in de wetenschap is de noodzakelijke grondhouding."

Arthur Rörsch (1933-2020)

Science Renaissance

Het 'Science Friction' bovenaan deze pagina grijpt terug op de titel van het gelijknamige essay van de vorig jaar overleden Arthur Rörsch. Hij hield daarin een pleidooi voor een nieuwe Renaissance van de wetenschap. Een periode waarin het zich bevrijd van het juk van politieke sturing en terug gaat naar de basis. Een basis waarin nieuwsgierigheid het vertrekpunt is, zodat we tot echt nieuwe inzichten komen en daarmee de ook echt urgente vraagstukken rigoureus weten aan te pakken.

"Juist breed, fundamenteel onderzoek is de bron van grote doorbraken. Gelukkig had ik alle tijd en vrijheid om dat te doen."

Lex van der Eb (1934)

Toevalstreffer: Van der Eb's onsterfelijke cellen

Een wetenschappelijke toevalstreffer van de Leidse viroloog Lex van der Eb, ruim twintig jaar geleden in het LUMC, maakt het nu mogelijk in recordtempo een vaccin te ontwikkelen tegen het Covid-19 virus. Het illustreert het belang van de vrije ruimte voor fundamenteel onderzoek in een ongedwongen sfeer. Het werpt de vraag op of de wetenschap vandaag de dag die ruimte heeft en geeft om ook nu de 'onopvallende' experimenten mogelijk te maken die over pak 'm beet twintig jaar tot doorbraken leiden. De essentie van deze doorbraken ligt nog verscholen in de toekomst.

Al in 2007 gingen publieke stemmen op om Van der Eb de Nobelprijs toe te kennen.

Science Friction: met de blik van buiten

Wie kijkt naar de wetenschap als dynamisch geheel, ziet ook daar de invloeden van de factor [Z], de Zeitgeist. Wetenschappelijke doorbraken volgen elkaar in rap tempo op: we kunnen nauwkeuriger inzoomen, almaar verder kijken, Pi weer een paar decimalen opschuiven en kunstmatige intelligentie wint wederom van het menselijk brein. Wie met een verwerende blik zou kijken, hoor je denken: alweer? Weer bewijs voor leven op Mars, weer een exoplaneet ontdekt, weer een missing link in de evolutie van de mens gelegd. De tijd dat we in verwondering collectief verstomden, zoals bij die 'One giant step for mankind' in 1969, lijkt achter ons te liggen. De dagelijkse toevoer aan wetenschappelijke scoops heeft ons vermogen om te verwonderen misschien wel murw gemaakt en onze nieuwsgierigheid on hold gezet. Terwijl juist die nieuwsgierigheid het fundament is van de wetenschap. De honger naar kennis en de drift om antwoorden na te jagen. Is niet alles al benoemd, ontdekt of uitgevonden? Geenzins. De wetenschap weet: we weten meer niet dan wel.

In 2022 kijkt Europa naar Leiden als Europees platform van het Nederlandse kennisveld. Europa ziet daar het collectief van de 86 Nederlandse faculteiten, elk in hoog aanzien, zich etaleren met het crème de la crème van de Nederlandse wetenschap. En met alles wat nog in spé is, van talent tot patent.

De 86* faculteiten als het academisch continuüm

Wie naar Nederland kijkt, ziet een uitmuntend en breed ontwikkeld kennisveld met een hoog aangeschreven internationale reputatie. Aan de basis van dit veld staan 's lands 86* faculteiten: de hofleveranciers van talent en nieuwe wetenschappelijke inzichten. Deze faculteiten brengen stuk voor stuk (top)wetenschappers voort, en vormen de vrije broedplaats waarin onderzoek gedijt en continuïteit krijgt. Onder de vlag van deze faculteiten waagt een legioen wetenschappers zich aan nationale en internationale uitdagingen. Vaak het startpunt voor grensoverschrijdende en multidisciplinaire samenwerking en het uitdragen van Nederlandse expertise wereldwijd. We bieden dit legioen, individueel of collectief graag ruimhartig podium in 2022.

Wetenschappers op het snijvlak van 'weten' en geweten

De wetenschappers zelf zijn het visitekaartje van de Nederlandse kennis. Individuele boegbeelden van ons collectieve weten naar de stand van de dag. Zo komen we onze boegbeelden op dagelijkse basis tegen in de media. Er lijkt altijd wel een hoogleraar piketdienst te hebben als het gaat om het reflecteren op wat er speelt. Er gaat geen krant of actualiteitenrubriek voorbij zonder een wetenschapper aan het woord. Een fraaie exponent van Nederland Kennisland. Wie het weet mag het zeggen. Het risico op Dr. Clavanisme ligt op de loer. Ionica Smeets kwam in haar column in *De Volkskrant* tot het inzicht: "Je doet het altijd fout als wetenschapper in een talkshow." Ze vind dat wetenschappers zich meer in het publiek debat moeten mengen, maar tegelijkertijd ook transparant moeten zijn over wat ze niet weten. Zo schetst ze de boeiende inwendige dialoog tussen de kennisvolle wetenschapper die er toch óók een persoonlijke mening op na houdt, en de presentator die daarin eigenlijk geen onderscheid wil maken. Food for thought: wat is de rol van wetenschappers als boegbeeld van kennis, anno nu? In Leiden 2022 willen we graag met nieuw elan en op vernieuwende wijze wetenschappers voor het voetlicht brengen, omdat kennisdeling er voor de samenleving toe doet. Delen is vermenigvuldigen.

"Gaaf het om weten of om vragen?"

Roosmarijn van de Velde (1995)

* Nederlandse faculteiten

Bij de selectie van faculteiten hanteren we de definitie van het Rathenau Instituut. Universitaire organisaties zijn van oudsher opgebouwd uit faculteiten die de basis vormen voor (disciplinair ingericht) onderwijs en onderzoek. Met de komst van een toenemend aantal (interfacultaire) onderzoeksinstituten is meer focus aangebracht op onderzoek vanuit de faculteiten. De 86 faculteiten behoren tot de 13 Nederlandse onderzoeks- en technische universiteiten uit het WO-veld.

22 Grote Vragen anno '22

Wetenschap: bakermat voor 8 miljard

Het tempo waarin de wereldbevolking toeneemt – in nog geen 50 jaar tijd (naar verwachting eind 2022) verdubbeld van 4 naar 8 miljard – brengt grote vraagstukken met zich mee. Wetenschap is dé bron voor oplossingen. Dit vraagt van de wetenschap naar zichzelf te kijken en nieuwe systematiek te verkennen. Bijvoorbeeld Transformative Science, waarbij de wetenschap zich in een open actief participerende rol opstelt om in co-creatie met de samenleving daadwerkelijke transformaties teweeg te brengen. Want mensen hebben vragen. Veel vragen. Overal ter wereld vragen burgers zich af hoe onze toekomst eruit zal zien, en velen worstelen met de grote vraagstukken van deze tijd. Natuurlijk heeft de wetenschap een essentiële functie bij het zoeken naar antwoorden op die vragen. Leiden European City of Science heeft bovendien de ambitie om wetenschap en samenleving te verbinden. Daarom stellen wij een palet van 22 Grote Vragen samen die van belang zijn of kunnen worden voor gemeenschappen in Leiden, Nederland, Europa én op globale schaal.

Het narratief Who Knows leidt vanzelfsprekend al tot een palet aan vragen die relevant zijn. Want welke grote vragen zijn het meest urgent? Wat weten we al en wat doen we eigenlijk met die kennis? Wie stelt de vragen over waar nog niemand mee bezig is? Hoe nieuwsgierig zijn we naar het onbekende? En wie bepaalt überhaupt wat nu de belangrijke vragen zijn? Het is een spannende exercitie om tot een gewogen keuze te komen die waardig is aan het dragen van de titel European City of Science. We streven naar een compromisloos palet aan vragen die staan als een huis, die een bron zijn van onuitputtelijke nieuwsgierigheid én die zonder meer leiden tot verwondering. We trappen de zoektocht naar deze 22 vragen af in dit tweede Playbook, staan stil bij de afwegingen en larderen deze met voorbeelden.

Open mind

Het veld ligt open. En in dat woord 'open' schuilt al een hele wereld. Een open geest is dé voorwaarde voor door nieuwsgierigheid gedreven wetenschap. Maar openheid in de zin van transparantie is óók belangrijk. Dat betekent: kennis delen. Het brengt ons tot vragen als 'Wat is Open Science en hoe is deze integraal toe te passen?' Van de implementatie van GO FAIR principes tot het utopisch streven naar het mondiaal hanteren van een eenduidige definitie van Open Science. Dit alles levert in ons palet in ieder geval één positie met een open vraag op.

Wetenschap over wetenschap

In het verlengde hiervan is het interessant ook langer stil te staan bij de wetenschap zelf. Niet alle vragen in het palet hoeven te leiden tot een Eureka!-moment of falsifieerbaar te zijn. Vragen waarbij de wetenschap reflecteert op zichzelf zijn ook relevant, zeker in deze tijd van systeemverandering. Een aantal kandidaatvragen poppt op rond de inauguratie van president Joe Biden. Hij confronteerde zijn wetenschapsteam met vijf wezenlijke vragen. Sommige zijn nogal behept met eigen belang: 'Hoe kan men koploper blijven in technologie, met name in competitie met China?' Andere sluiten direct aan bij de tijdgeest: 'Wat kunnen we leren van de pandemie over de volksgezondheid?' en 'Welke doorbraken zijn nodig om klimaatverandering een halt toe te roepen?' Twee vragen gaan over de wetenschap zelf: 'Hoe kunnen de vruchten van de wetenschap eerlijk verdeeld worden?' en 'hoe kan de gezondheid van de wetenschap zelf op lange termijn gegarandeerd blijven?' Dat zijn duidelijke kandidaten voor het 22-palet.

Klassieke vragen

Al sinds mensenheugenis stelt de mens vragen. Aan en over zichzelf. Aan zijn of haar Umfeld. Over de zichtbare en onzichtbare wereld. Zover als ons collectieve geheugen teruggaat tormenteert een aantal klassieke vragen ons. Het past Leiden 2022 – in de omgeving waar filosofen tot grote inzichten kwamen, zoals Descartes' *Cogito ergo sum* – om ruimte te maken voor deze klassieke vragen.

Een universum aan vragen

Niet zelden hebben wetenschappers, organisaties en media met wetenschappelijke inborst pogingen ondernomen de echt grote vragen te identificeren en te ordenen. Het resulteerde in compacte top-10's en lijvige boekwerken met honderden grote vragen. Of in concrete routes, zoals de 25 routes van de Nationale Wetenschapsagenda (NWA). Het wiel hoeven we niet opnieuw uit te vinden: we struinen deze reeds gestelde vragen natuurlijk ook af. Een kwestie van slim kiezen om een deel van ons palet mee in te kleuren.

De kracht van de eenvoud

Er bestaan grootmeesters in de vraagstelling die, ondanks dat de complexiteit van de materie ons voorstellingsvermogen soms te boven gaat, een beroep weten te doen op de kracht van eenvoud. In zijn boek *'Brief answers to the Big Questions'* behandelt Stephen Hawking 10 vragen. Zijn slotvraag is een parel: 'How do we shape the future?'. Hoe geven wij, actief of passief, de wereld van toekomstige generaties vorm?

Urgent matters

Dat brengt ons tot de laatste en belangrijkste invalshoek: actualiteit en urgentie. Grote uitdagingen teisteren de wereld en vragen direct om actie. Klimaat, migratie, populatie zijn er voorbeelden van, evenals de pandemie. Overal buitelen mensen en meningen over elkaar heen en zo worden de antwoorden op grote vragen in de publieke arena bevochten. Iedereen heeft recht op zijn of haar eigen mening. Tegelijkertijd is de urgentie daar en dat vraagt om een gefundeerde inclusieve aanpak. Het delen van kennis is dan essentieel. Participerende wetenschap gaat het verschil maken. Hoe kunnen we de grote, urgente vragen zo stellen dat ze relevant en invoelbaar worden voor zoveel mogelijk mensen?

Vraag 22: een catch 22?

De 22e positie in onze Grote-Vragenlijst reserveren we voor een paradoxale vraag: "Welke vraag is nog door niemand geformuleerd?" De Zweedse professor Hans Rosling (1948-2017) kwam desgevraagd met deze vraag op de proppen. Hij gaf daarmee gehoor aan de oproep de grootste vraag te bedenken waar de wetenschap zich nog voor gesteld ziet.

Who knows the unknown?

Het onbekende als oneindige nieuwsgierigmakende inspiratiebron van wetenschap. 97% van het heelal hebben we geen zicht op. 95% van de oceanen is ons nog totaal onbekend. 85% van alle soorten op aarde hebben we nog niet in kaart. Van het menselijke brein weten we nog maar bar weinig... Een lonkend perspectief van nog-niet-weten. Voer voor grote vragen.

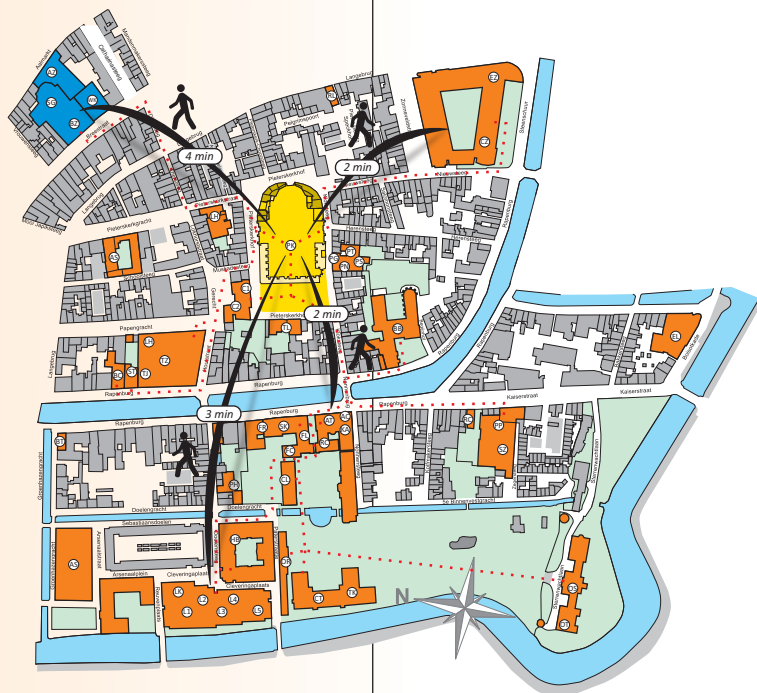
Top Notch Keynotes

Grote vragen vragen om grote namen. In het jaarprogramma van Leiden 2022 komen we een aantal momenten tegen waarin we internationaal spraakmakende sprekers met uitgesproken meningen het podium bieden. Als decor voor dit aansprekende podium dienen bijvoorbeeld de officiële opening van de European City of Science, de Vrijheidslezing, het ESOF-congres, het European Science is Wonderful-programma en de TEDxLBSP. Uitgelezen momenten waarop Leiden de Europese aandacht op zich gevestigd weet en Leiden haar gastvrije reputatie eer aan doet en zich vereerd voelt met het bezoek dat zij mag ontvangen.

10e EuroScience Open Forum (ESOF)

Distributed Model

Ingeven door de ervaringen opgedaan tijdens de hybride editie van 2020 in Trieste is een nieuw ESOF-model in de maak. Leiden vervult daarbij de hoofdrol als centrale hub, terwijl er simultaan in een beperkt aantal andere Europese steden (online verbonden) side-events worden gehouden. Welke dat zijn is nog niet bekend, maar vermoedelijk zien we daar ook een aantal eerdere host-cities van ESOF in terug.

Het Golden Age-scenario waarbij de Pieterskerk als centrale uitvalsbasis en beursvloer benut zal worden.

Leiden voegt zich in een lijstje illustere Europese steden die eerder het genoeg hadden het tweejaarlijkse ESOF-congres te hosten. Aan de 10e editie in Leiden gingen vooraf: Trieste (2020), Toulouse (2018), Manchester (2016), Kopenhagen (2014), Dublin (2012), Turijn (2010), Barcelona (2008), München (2006) en Stockholm (2004).

De organisatie van de editie in Leiden is in handen van twee 'Champions': archeologe prof.dr. Corinne Hofman - winnaar van de Spinoza premie - en reumatoloog prof.dr. Ferry Breedveld - voormalig bestuursvoorzitter LUMC. Zij worden inhoudelijk bijgestaan door een Wetenschapsraad (zie pagina 10) en in de uitvoering ondersteund door het projectteam van Leiden 2022.

Leiden won het ESOF-bid in 2017 onder meer door de authentieke 'scenery' waarin het het congres wil laten plaatsvinden: de historische binnenstad van Kennisstad Leiden.

Multidisciplinaire benadering

De ESOF-congressen, de grootste in hun soort in Europa, kenmerken zich door een multidisciplinaire benadering. De 'grassroots' organisatie achter ESOF, het in Straatsburg gevestigde EuroScience, streeft 'a positive change for society' na en zet daarbij in op een multidisciplinaire wetenschapsbenadering. In lijn met dit gedachtengoed en de traditie binnen de ESOF-cultuur hebben de champions, in samenspraak met de Wetenschapsraad, een titel geformuleerd voor de ESOF 2022-editie:

Crossing Borders Engaged Science, Resilient Society

Deze titel adresseert de wendbaarheid van wetenschap richting samenleving, en andersom: de urgentie van de grote vragen waar de mensheid zich voor gesteld ziet. Het programma van ESOF 2022 zal worden opgebouwd langs multidisciplinaire clusters waarin deze vragen centraal staan (zie pagina 10).

Terugkerende ESOF-onderdelen

Het ESOF-concept kent - naast de klassieke congresopzet met een veelheid aan sessies en panels - een aantal vast terugkerende programma-onderdelen. Het 'Careers Programme' en het 'Science to Business Programme' zijn daar aansprekende voorbeelden van.

In het careers-programma staan vragen centraal zoals over academische carrière vorming, talentontwikkeling, hoe fondsen aan te vragen, maar ook hoe een gezonde leefstijl na te streven in een competitieve en vaak veeleisende academische omgeving. Het science to business-programma focust op publiek-private partnerships, juridische aspecten die komen kijken bij kennisintensief ondernemerschap (bijvoorbeeld valorisatie, IP) en - meer aan de basis - hoe een bedrijf te beginnen als start-up. In beide programmadelen is inbreng van het bedrijfsleven onderdeel van het concept. Een aantal multinationals, zoals Elsevier en Airbus, behoren tot de frequent terugkerende partners van ESOF.

Wetenschapsraad

Voor de wetenschappelijke invulling van het ESOF-congres is een adviesraad in het leven geroepen waarin alle faculteiten van de Leidse universiteit zijn vertegenwoordigd.

Prof. dr. Corinne Hofman
(Champion ESOF, co-chair Scientific Advisory Board)

Prof. dr. Ferry Breedveld
(Champion ESOF, co-chair Scientific Advisory Board)

Prof. dr. Rick Lawson
(Faculty of Law)

Prof. dr. Ewine van Dishoeck
(Faculty of Science)

Prof. dr. Rob Zwijnenberg
(Faculty of Humanities)

Prof. dr. Kutsal Yesilkagit
(Faculty of Governance and Global Affairs)

Prof. dr. Frits Koning
(Faculty of Medicine)

Prof. dr. Hannah Swaab
(Faculty of Social Sciences)

Prof. dr. Pieter ter Keurs
(Faculty of Archaeology)

Prof. dr. Wim van den Doel
(Dean Leiden-Delft-Erasmus)

Internationale Congressstad

In Nederland springt Leiden eruit als congresdestinatie. Leiden staat 5e op de nationale lijst van favoriete steden om meerdaagse internationale congressen (ICCA-ranking) te houden.

Een trotse positie tussen de grote steden en hun uitgebreide venues. Veel gehoord argument: een echte historische kennisstad, het Oxford van de Lage Landen. Met name in de periferie van het LUMC vinden veel medische congressen hun weg naar congresstad Leiden.

Internationale Congressstad (2)

Even terug in de tijd. We schrijven 1892(!) en zijn in Moskou. Het 2e Internationaal Zoologisch Congres staat op het punt te worden afgesloten. Euforie! Tijdens de sluitingsceremonie is Leiden aangewezen om drie jaar later, in 1895, de 3e editie te organiseren.

Het Rijk, het Koningshuis, de Nederlandse Dierkundige Vereniging, allen droegen financieel bij om er een succes van te maken. Koninginnen Emma (als regentes) en Wilhelmina toonden zich nieuwsgierig en woonden het congres ook bij.

Leiden Convention Bureau

Het Leiden Convention Bureau en haar ambassadeursnetwerk van ruim honderd hoogleraren zijn key in de acquisitie van wetenschappelijke congressen vanuit Leids perspectief. Het LCB vervult dan ook een actieve rol in het congresserende deel van Leiden 2022.

Internationale congressen en general assemblies

Congressen, symposia, conferenties, general assemblies... al decennia de ultieme wetenschappelijke podia voor debat en kennisuitwisseling. Van oudsher (zie linkerkolom) is Leiden een plek voor wetenschappelijke rendez-vous. En ook in 2022 zal dat niet anders zijn. In de aanloop naar Leiden 2022 tekenen zich de contouren af van een recordjaar in het aantal te verwachten bijeenkomsten. De waarheid gebiedt te zeggen dat de pandemie deze sector onevenredig hard en diep heeft geraakt, met een soort mondiale plaattektoniek tot gevolg: veel congressen zijn op drift. Althans in haar klassieke vorm. De sector staat voor een uitdaging om te innoveren én te verduurzamen, en Leiden 2022 is graag het toneel van dat experiment. Een aantal congressen gaat die challenge vanzelfsprekend aan en zet voor 2022 in op een vernieuwend congresmodel: duurzaam en hybride.

[H] 6th NHRIC

In de lente van 2022 is Leiden de gaststad van de 6e editie van de Nursing Home Research International Conference. Een congres geheel in het teken van ouderenzorg in verpleeghuizen. Een actueel onderwerp in relatie tot de pandemie en ook vanwege de oversterfte door hittestress tijdens hittegolven.

[H] ISOO 2022

Het internationale congres van de International Society of Ocular Oncology (ISOO) koos al eerder voor Leiden als gaststad. De meerdaagse bijeenkomst staat in het teken van oculaire oncologie. Prof.dr. Martine Jager, oogheekundige bij het LUMC, is president van de ISOO en champion van het congres.

[H] 10 jaar UNICEF-Kinderrechten leerstoel

In 2022 is het precies 10 jaar geleden dat Prof.mr. Ton Liefwaard de UNICEF-leerstoel Kinderrechten aanvaardde. Om dat feit maar bovenal de queeste rondom kinderrechten kracht bij te zetten organiseert hij een internationaal congres in samenwerking met UNICEF.

[H] Internationale Summit Praktijkgericht Onderzoek

De Hogeschool Leiden grijpt de gelegenheid van de voltooiing van de nieuwbouw aan om in het najaar van 2022 een internationale summit te organiseren over praktijkgericht onderzoek, een van de speerpunten van de hogeschool.

[H] 5th Biennial CRG Conference on African History

Het 3-daagse congres van de Collaborative Research Group African History wordt in 2022 gehouden bij het African Studies Centre in Leiden. Onderdeel van het congres is de 'Exciting Lecture on African History'

[H] Rencontre Assyriologique Internationale

De oorspronkelijk voor 2022 in Leiden geplande bijeenkomst van de internationale Assyriologische vereniging is door de pandemie met een domino-effect doorgeschoven naar 2023. Turijn, de oorspronkelijke gaststad voor 2021, ontvangt het congres nu in 2022.

Nederland Congresland

De successen van Leiden als congresstad staan niet los van het feit dat Nederland überhaupt populair is onder congresorganisatoren. Een veelheid van grote internationale congressen zal ons land in 2022 aandoen. Leiden 2022 zoekt hierin de samenwerking en uitwisseling op, bijvoorbeeld met een wederzijds outreach programme. Met het nodige voorbehoud een greep uit de internationale congresagenda Nederland in 2022:

• **ICT2022 - XVth International Congress of Toxicology** - september, Maastricht

• **24th BGSC - Annual Colloquium of the International Board Game Studies** - Leeuwarden

• **IMC12 - 12th International Mycological Congress** - juli, Amsterdam

• **IRMMW-THz 2022 - 47th International Conference on Infrared, Millimeter and Terahertz Waves** - september, Rotterdam

• **ASSC25 - Association for the Scientific Study of Consciousness** - Amsterdam

• **ECRS 2022 - 27th European Cosmic Ray Symposium** - juli, Nijmegen

• **ECWSR 2022 - 11th European Conference for Social Work Research** - Amsterdam

• **ISPAD 2022 - 48th Annual Conference International Society for Pediatric and Adolescent Diabetes** - oktober, Rotterdam

• **IMSC'22 - 24th International Mass Spectrometry Conference** - september, Maastricht

• **NECTM 2022 - 8th Northern European Congress in Travel Medicine** - Rotterdam

Intuïtie

Intuïtie (letterlijk vanuit het Latijn: innerlijk zien) wordt wel het 6e zintuig genoemd en speelt een belangrijke rol in de kunstenaarspraktijk. Toch er is weinig wetenschappelijk onderzoek naar gedaan. Museum De Lakenhal doet samen met kunstenaars en wetenschappers van de Faculteit der Sociale Wetenschappen van de Universiteit Leiden onderzoek naar deze creatieve ruimte die voorbij het rationeel denken ligt. De resultaten worden in de najaars-tentoonstelling van 2022 in het museum gepresenteerd.

Het Joint Research Center (JRC) van de Europese Commissie organiseert met enige regelmaat het Resonances Art & Science Festival. Onderstaand werk was onderdeel van de opstelling in Brussel in 2015.

Kijken met andere ogen

In Playbook I hebben we het al krachtig geformuleerd: kunst - in al haar verschijningsvormen - heeft een onmisbare rol in het programma van Leiden 2022. Onze definitie van Science voor Leiden 2022 omvat wetenschap, kennis, kunst en kunde. Van hardcore wetenschap tot ambacht. Kunst en wetenschap zijn van oudsher verbonden door de liefde voor experiment en innovatie. Voor wetenschappelijke en artistieke doorbraken is een juiste dosis creativiteit nodig. Daarom ruim baan voor de bubble Art & Science in het jaarprogramma. We zetten in op een veelzijdig aanbod aan schone, toegepaste, moderne en actuele kunsten in al haar verschijningsvormen, in relatie tot de wetenschappen en op zichzelf staand.

Voorbeelden te over als het gaat om het snijvlak tussen kunst en wetenschap. De 22 grote vragen bieden een ongekennde inspiratiebron voor makers. Of het nu gaat om geur of om genen, om de patronen van chaos, om verlichtende schoonheid of gitzwarte somberheid, de inspiratie is schier oneindig... Wij hopen in 2022 te kunnen genieten van wat de makers ons vanuit hun inspiratie en intuïtie aanreiken, in beeld geschrift, beweging en geluid. Ook een toepasselijke programmering in de musea en galleries (zoals Rijksmuseum Boerhaave, LUMC) en podia en projectruimtes (waaronder Oude Sterrewacht, ACPA) draagt bij aan een geslaagd Art & Science-programma in 2022.

[B] Beyond Human

Een reprise van Beyond Human, zoals dat dit jaar als prelude op 2022 zal worden gehouden (zie pagina 6) ligt in de lijn der verwachtingen.

[B] Things that made history

Een andere aan Art & Science verwante bubble is de overkoepeling van een aantal nieuwe en bestaande ideeën die elk op een andere manier raken aan 'dingen' die letterlijk geschiedenis hebben geschreven of de koers ervan hebben bepaald. In het ene concept staan planten centraal die een kantelpunt hebben veroorzaakt, in een ander concept draait het om boeken die echte *game changers* bleken te zijn in de (wereld)geschiedenis. De al bestaande Route van Ontdekkingen brengt een aantal medische en technologische doorbraken in beeld. En het Powers of Ten project in en rondom de Oude Sterrewacht, sluit hier ook uitstekend op aan. Een bubble vol verrassende zaken die kruispunten markeren in de Moderne Tijd (of soms net iets verder terug gaan in de geschiedenis).

*San Francisco Museum of Art, 1963
foto Herb Slodounik. Gepubliceerd in Life
Magazine, editie juli 1963.*

Initiatiefnemer Alexander Mouret zoekt met zijn jaarlijkse Brave New World-conferentie de grenzen van kunst en wetenschap op.

Call for proposals

In de bubble Art & Science verkennen we de mogelijkheid om met calls te gaan werken, zowel open calls alsook gerichte uitvragen op specifieke programmaonderdelen.

Churchill

De Leidse universiteit lauwerde op 10 mei 1946 Sir Winston Churchill met een eredoctoraat in de Rechtsgeleerdheid. Met zijn derde eredoctoraat voelde hij zich 'the most learned man in the world'. Hij had er eerder een in Oxford en in Leuven gekregen.

Mandela

Nelson Mandela ontving in 1999 het eredoctoraat van de Universiteit Leiden. Niet alleen had hij een groot aandeel in de afschaffing van de apartheid, ook zorgde hij voor wereldwijde erkenning van de waarde van vrijheid. In de geest van Mandela's gevlugelde uitspraak 'Onderwijs is het meest krachtige wapen dat je kunt gebruiken om de wereld te veranderen' richtte de universiteit het Mandela Scholarship Fund op. Door het fonds kunnen Zuid-Afrikaanse studenten één jaar in Leiden studeren.

Vrijheidslezing 2022

Vrijheid en Leiden zijn al eeuwen synoniem. Met het universitaire credo *Praesidium Libertatis* (of is het *Libertatis Praesidium*? Who Knows?) en het gemeentelijke *Haec Libertatis Ergo* is dat voor generaties beklonken. En het blijft niet bij woorden. De stadspartners brengen hun odes aan de vrijheid bij herhaling in de praktijk. Zodra er ergens mensen in hun vrijheid of wetenschap onderdrukt worden, weten ze zich gesteund door en welkom in Leiden. Een traditie om te koesteren en voort te zetten. Zeker in deze roerige tijdgeest waar waarheidsvinding en vrijheid elkaar hard nodig hebben. We weten de aandacht al op ons gevestigd in 2022: perfecte timing voor een signaal, de tijd voor een statement over vrijheid!

Salman Rushdie, Hanan Ashrawi en Ban Ki-moon spraken in Leiden een Vrijheidslezing uit. Toch is het in 2022 alweer negen jaar geleden dat de laatste Vrijheidslezing plaatsvond in de Pieterskerk.

Als het om vrijheidsidealen gaat, staan we op de schouders van giganten. Belangrijk is het om die niet altijd vanzelfsprekende vrijheid te benadrukken en te blijven borgen voor de toekomst. Met die gedachte stellen we voor om in 2022 opnieuw een impactvolle Vrijheidslezing te houden, die het in zich heeft een historisch verschil te maken.

Leiden kent een sterke traditie van lezingen die geschiedenis schrijven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de Cleveringa- en Huizingalezingen, maar evenzogoed aan de Veerstichting die podium biedt aan (internationale) sprekers die het verschil maken. De Vrijheidslezing - in het verlengde hiervan - is een gezamenlijk initiatief van de Leidse universiteit, het LUMC en de gemeente. Soms wordt de lezing gecombineerd met de uitreiking van de Willem van Oranjepening, zoals in 2013 het geval was met Ban Ki-moon.

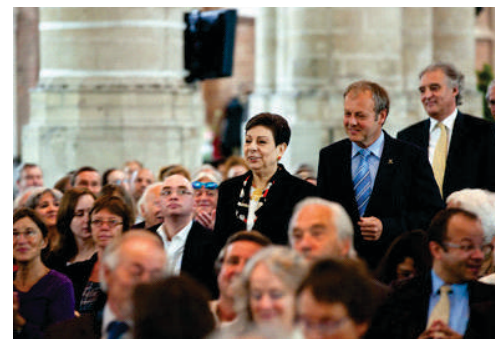
"Een mooier motto kan een universiteit nauwelijks hebben. Maar een motto moet niet alleen mooi zijn; het is ook een opdracht."

Oud-rector magnificus Carel Stolker over 'Praesidium Libertatis'

Salman Rushdie (2010)

Toen auteur Sir Salman Rushdie als eerste de Vrijheidslezing gaf, stond er al ruim 20 jaar een doodvonnis op zijn hoofd. Rushdie, die geldt als voorvechter van de vrijheid van meningsuiting, schreef in 1989 'The satanic verses'. Irans religieus leider Ayatollah Khomeini zag het boek als een belediging van de Islam en sprak daarop een fatwā over Rushdie uit. Rushdie dook voor 10 jaar onder en leeft nog steeds onder permanente politiebewaking.

Hanan Ashrawi (2011)

Dr. Hanan Ashrawi is voorvechter van mensenrechten en Palestijns politica. Zij zet zich in voor vreedzame verbreiding van democratie binnen de Palestijnse Autoriteit. Daarnaast schreef zij in 1995 haar memoires in het gerenommeerde boek 'This side of peace; a personal account'. "Vrijheid is des te waardevoller voor hen die het gebrek eraan (aan den lijve) hebben ondervonden" aldus Ashrawi.

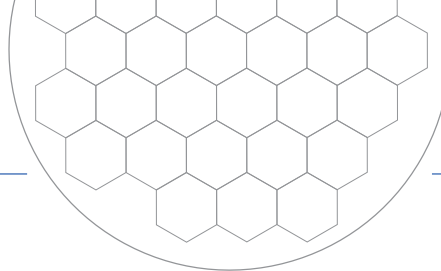
Frans de Waal (2012)

'De mate waarin je afhankelijk bent van de wil van een ander heeft betekenis' stelde Ferry Breedveld toen hij gedragsbioloog Prof. Frans de Waal introduceerde. Zo verbond De Waal moraliteit met vrijheid, en betoogde hij dat moraliteit een onderdeel is van de natuur. De Waals onderzoek bij apen en olifanten leerde dat dieren niet alleen moreel gedrag tonen maar ook inlevingsvermogen en een gevoel voor rechtvaardigheid hebben.

Ban Ki-moon (2013)

Precies 50 jaar na de beroemde speech van Martin Luther King Jr., maakte toenmalig Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties Ban Ki-moon de balans op. Waar stond vrijheid toen en welke weg was er nog te gaan? Ki-moon wijdde zijn lezing aan drie pijlers van vrijheid: vrijheid van gebrek, vrijheid van oorlogsgevaar en het alom tegenwoordig maken van de mensenrechten.

Gelauwerden lauweren

Ewine van Dishoeck, winnaar van de Kavlijprijs voor astrofysica 2018, stelde haar prijzengeld deels beschikbaar voor de Young Star Award. Deze wordt jaarlijks uitgereikt en gaat gepaard met een geldprijs van 2.500 euro voor de winnende student om zich verder als wetenschapper te ontwikkelen.

Avond van de Chemie

De Koninklijke Nederlandse Chemievereniging organiseert jaarlijks de Avond van de Chemie. Onderdeel van de avond zijn de uitreikingen van de talent awards.

Rabo Duurzame Innovatieprijs

De Rabobank eert elk jaar in verschillende categorieën duurzame innovaties en vindingen met maatschappelijk belang.

Europees podium voor (jong) talent

Podium bieden aan talent. Dat is wat we met deze bubble voorstaan in 2022. Europa kijkt naar Leiden. Graag brengen we het vele (internationale) talent dat het Nederlandse kennisveld rijk is juist dan in beeld. Het maakt dat we alle kennisinstellingen, vak-, beroeps- en wetenschapsverenigingen en innovatie-gedreven organisaties van harte uitnodigen om hun award-winnende talenten aan te melden voor de European Wall of Talent (werktitel). Of hun prijsuitreiking fysiek in Leiden te organiseren, in de stad die dan bol staat van wetenschap, kennis en kunde. Een aantal voorbeelden en ideeën...

[H] EuroScience Open Forum

Binnen het ESOF-congres is er vol aandacht voor (jong) wetenschappelijk talent. Meer nog dan bij voorgaande edities is het streven om met ESOF 2022 de jonge doelgroep onder de congresdeelnemers te verbreden. Moederorganisatie EuroScience reikt de tweejaarlijkse EYRA-award uit. Deze European Young Researchers Award kent een PhD- en een Postdocs variant.

[H] Heineken Young Scientists Awards

Een goed voorbeeld van een treffende award binnen de doelstellingen van Leiden 2022 is de Heineken Young Scientists Awards-uitreiking. Zowel qua inhoud als qua momentum. Met de vestiging van Heineken in het Leidse stationsgebied en de al eerder ervaren steun van de bierbrouwer ten tijde van het bidtraject in 2017 is dit een enthousiaste verkenning waard.

[H] EUCYS

Vanuit Leiden 2022 hebben wij interesse om binnen de talent-bubble EUCYS - de European Union Contest for Young Scientists - te hosten. Deze van oorsprong Nederlandse competitie trekt deelnemers uit meer dan 30 landen die in een soort agora XXL de kennisstrijd met elkaar aanbinden. Leiden verkent thans de mogelijkheden samen met de Europese Commissie.

De winnaars van de European Union Contest for Young Scientists editie 2019 in Sofia, Bulgarije.

Leidse winnaars van de Jong Talent Prijs van de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen 2019.

Twenty Twenty Two

Het jaar 2022 - of Twenty Twenty Two zoals wij het inmiddels liefkozend noemen - luidt ook markante mijlpalen en kennisvolle jubilea in. Omdat we met de programmalijn Celebrate op het ruimhartig vieren van kennis inzetten, lenen deze momenten zich uitstekend voor... taart! Maar bovenal voor debat, reflectie en een inhoudelijke blik op de toekomst. Regelmatig worden deze activiteiten gecombineerd met die in andere sporen. Hieronder worden enkele bijzondere jubilea uitgelicht.

5 jaar City Deal Kennis Maken

Na 5 jaar City Deal Kennis Maken maken we eind 2022 de balans op. Welke vruchten heeft de City Deal afgeworpen in de diverse Nederlandse kennissteden? Het Netwerk Kennissteden Nederland, een van de initiatiefnemers van deze City Deal, is in 2009 ontstaan. Hierbij aangesloten zijn de steden en universiteiten van Amsterdam, Delft, Eindhoven, Enschede, Groningen, Leiden, Maastricht, Nijmegen, Rotterdam, Tilburg, Utrecht en Wageningen, de Vereniging van Nederlandse Universiteiten (VSNU), de Vereniging Hogescholen en Kences, brancheorganisatie voor studentenhuysvesting.

25 jaar Lorentz Center

Het Lorentz Center - het internationaal vooraanstaande wetenschappelijke workshop center - viert in 2022 haar 25-jarig bestaan met een voor de gelegenheid speciaal samengesteld jubileumprogramma.

75 jaar ISO

De International Organization for Standardization bestaat in 2022 75-jaar. Een toepasselijk moment om stil te staan bij de functionaliteit van standaardisaties, zoals in de wetenschap en de zorg. Inmiddels zijn ruim 165 landen aangesloten via hun nationale instituut. Voor Nederland is dat de NEN.

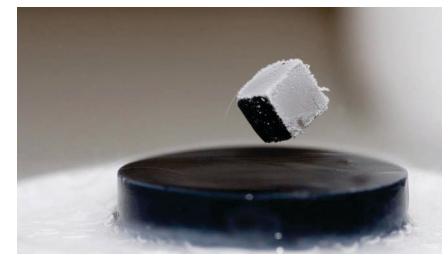

100 jaar rood potlood

Op 16 maart 2022, als Nederland naar de stembus gaat en het rode potlood ter hand neemt om op zijn of haar favoriete gemeenteraadslid te stemmen, is er iets historisch aan de hand: het rode stempotlood is jarig. Het symbool van de democratie viert haar 100e verjaardag.

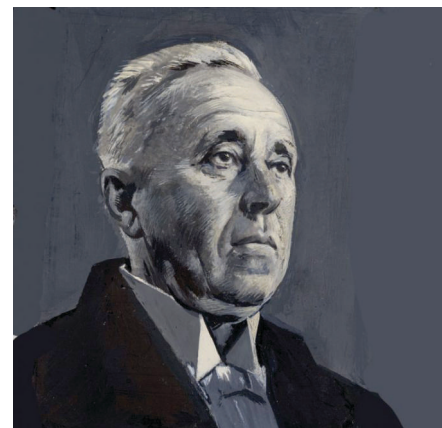
111 jaar supergeleiding

Op 8 april 1911 - in 2022 111 jaar geleden - ontdekt Heike Kamerlingh Onnes in zijn laboratorium in Leiden supergeleiding. Een paar jaar later ontvangt hij de Nobelprijs voor zijn onderzoek naar 'de eigenschappen van materie bij koude temperaturen'.

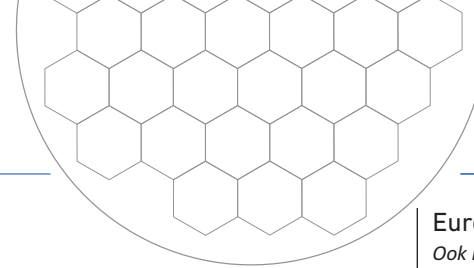
150 jaar Huizinga

Precies op een rustdag van het WK voetbal in Qatar vieren we de 150e geboortedag van Johan Huizinga. Vele facetten uit het leven en werk van Huizinga, waaronder de Homo Ludens - de spelende mens, komen aan bod.

Ronde cijfers in 2022

- 5 jaar City Deal Kennis Maken
- 10e editie EuroScience Open Forum
- 10 jaar Convenant Leiden Kennisstad
- 10 jaar UNICEF leerstoel Kinderrechten
- 10e editie Beelden in Leiden
- 10e editie Jan Wolkersprijs
- 15 jaar Stichting Regionale Kennisontwikkeling
- 20 jaar LERU
- 20 jaar de Euro
- 25 jaar Lorentz Center
- 30 jaar Europaeum
- 30 jaar Verdrag van Maastricht
- 35 jaar Coimbra Group
- 40 jaar Rubik's Cube
- 50 jaar geleden laatste mens op de maan
- 75 jaar ISO
- 100 jaar LAFV
- 100 jaar Hotz
- 100 jaar rood verkiezingspotlood
- 150 jaar Johan Huizinga
- 300 jaar Paaseiland
- 447e Dies Universiteit Leiden

Omvangrijker - de nestor in dit rijtje - is de Coimbra Group waarin 33 Europese universiteiten verenigd zijn. En ook hier valt iets te vieren: alhoewel de groep in 1985 al informeel werd opgericht, is dit in 1987 - dus in 2022 35 jaar geleden - pas officieel bekrachtigd met het Coimbra Chart.

Een treffend voorbeeld is Leiden Global. Een ontmoetingsplaats waarin de partners van dit initiatief met elkaar en met de buitenwereld hun kennis en verbindingen delen met betrekking tot vrijwel alle werelddelen: *"We know about Africa, Asia & Oceania, Europe, Latin America & the Caribbean, the Middle East, North America, Russia & the Caucasus, and the Circumpolar Regions"*. Bij Leiden Global zijn verschillende leidende (rijks)musea en kennisinstellingen aangesloten waaronder de universiteit met een aantal van haar faculteiten. Het initiatief spreekt tot de verbeelding en verdient navolging.

Daarom hebben we de bubble die staat voor de omvangrijke omvangrijke Leidse 'global connectivity' de werktitel Leiden Global meegegeven. Goed voorbeeld doet immers goed volgen. Binnen het jaarprogramma is Leiden Global de plek waar we ongeremd ons kennisaandeel in de wereld benoemen en vieren. Dat past prima bij de rest van het jaarprogramma, waar de focus ligt op het bieden van een Europees platform bieden aan het Nederlandse kennisveld.

Internationale verbondenheid zichtbaar en beleefbaar maken is belangrijk voor het Leiden 2022 jaarprogramma. Denk hierbij aan (volkenkundige) tentoonstellingen die gepland staan, de Japanmarkt van het SieboldHuis, de Midden-Oostencultuurmarkt van LUCIS of de stedenband met Copernicus' Torun in Polen. Daarnaast is er aandacht voor de vele netwerken waar Leiden zitting of aandeel in heeft (zie in de kolommen) en de toegevoegde waarde die deze teweeg brengen voor de samenleving. Dit alles geeft aanleiding tot het vieren van wetenschap, kennis, kunst en kunde.

Ook het LUMC kent een sterk Europees (en mondiaal) netwerk waar ze zich actief in manifesteert. Denk alleen al aan Regeneratieve geneeskunde (RegMed), waar het LUMC al een halve eeuw in pioniert en internationaal sterk in verbonden is (Verenigde Staten, Japan). Daarnaast heeft het LUMC vanuit haar expertise ook een belangrijke of leidende rol in 8 van de 24 Europese referentienetwerken, de ERN's.

Endo-ERN
endocriene aandoeningen

ERN BOND
botziekten

ERN EYE
oogziektenERN LUNG
longziekten

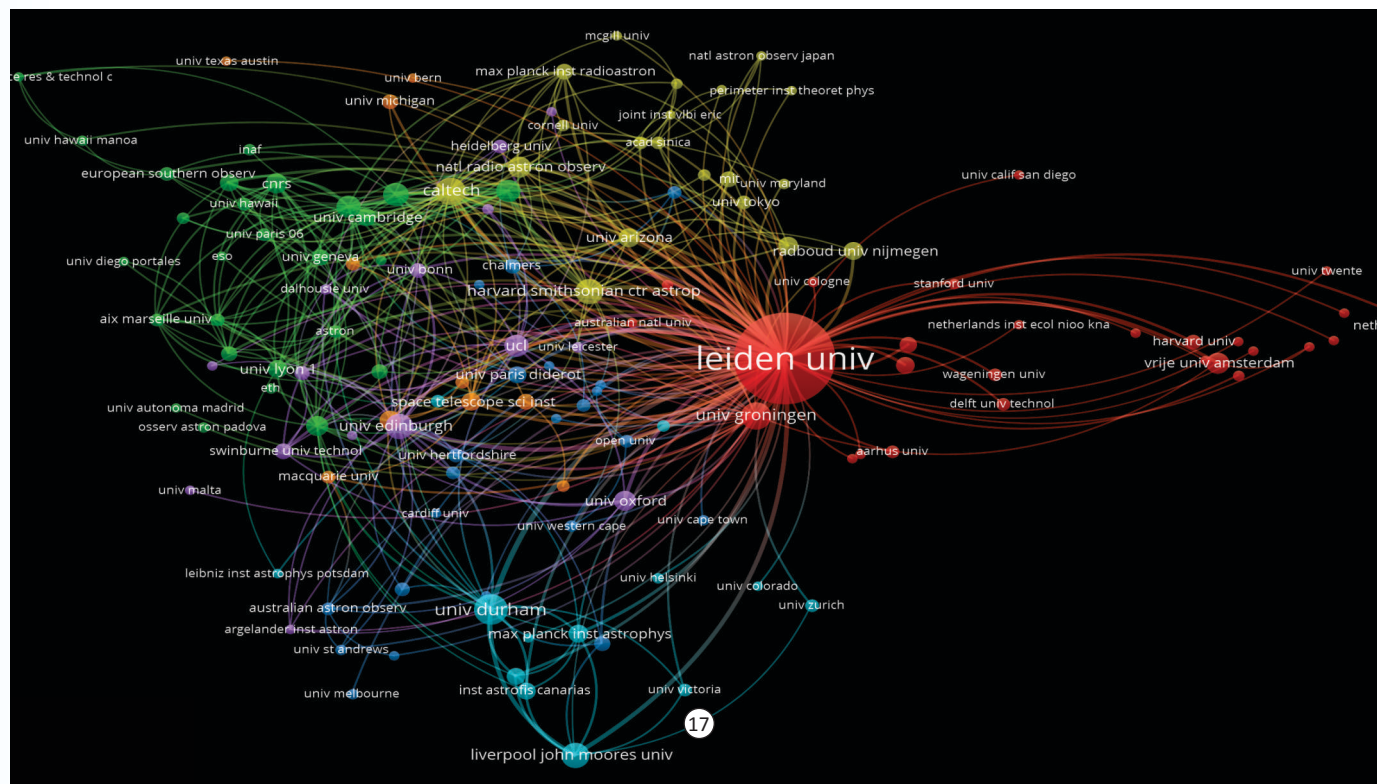
ERN EURACAN
tumoren bij volwassenen (solide
kankervormen)

ERN EuroBloodNet
hematologische ziekten

ERN EURO-NMD
neuromusculaire ziekten

ERN-ReCONNET
bindweefsel- en musculoskeletale ziekten

Op deze Science Collaboration Map is de hoge mate van internationale samenwerking - in dit geval op het gebied van de Leidse natuurwetenschappen - fraai inzichtelijk gemaakt. Met name de clusters rondom sterrenkunde springen er uit. Deze kaart is in 2019 samengesteld door Prof.dr. Ton van Raan in het kader van Leiden 2022.

[H] European Medicines Agency

Een vooraanstaande nieuwkomer is het Europees Medicijn Agentschap dat zich pro-Brexit in 2019 in Amsterdam heeft gevestigd. Ook de Leidse kennispartners, zoals de gemeente, het Leiden Bio Science Park en LUMC hebben actief bijgedragen aan het succesvolle bid dat aan de komst voorafging.

Nederland Kennisland, Leiden Kennisstad: 'We vieren de nieuwkomers!'

In 2022 is Leiden het Europese podium voor het gehele Nederlandse kennisveld, waar Leiden zelf op haar beurt ook een belangrijk onderdeel van is. De bruisende Nederlandse kenniseconomie kent veel nieuwkomers. In de bubble New Kids On The Block focussen op we de nieuwste fysieke verschijningsvormen van wetenschap, kennis, kunst en kunde in stad en land. We staan stil bij hun innovatieve bijdrage aan de samenleving. Een aantal voorbeelden van actuele en te verwachten locaties...

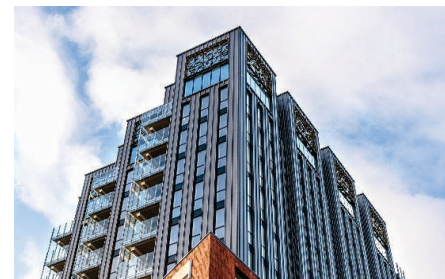
[H] Onderwijs: Atrium Hogeschool Leiden en LIS

De uitbouw van Hogeschool Leiden - gereed in de tweede helft van 2022 - biedt na oplevering podium aan de Summit Praktijkgericht Onderzoek. Al eerder is de nieuwbouw van de Leidse Instrumentmakers School (LIS) gerealiseerd en ook dat is het vieren waard.

[H] Instituten: SRON en TNO

Nationale kennisinstituten voelen zich thuis in het Leidse. TNO bouwde recent haar aanwezigheid verder uit en SRON - Netherlands Institute for Space Research - vestigt zich er in 2021.

[H] Kennisintensieve bedrijven: Heineken, DuPont en Biopartner 5

Het kennisintensieve bedrijfsleven tiert welig. Dit jaar opent Heineken een Innovation Brew Pub en Biopartner haar incubator. DuPont ging hen recentelijk voor.

[H] Art & Science: Einsteinfontein en voltooiing muurformules

Op het snijvlak van wetenschap en kunst staat een aantal markante nieuwe hotspots in de planning voor 2022. Fraai voorbeeld is de Einsteinfontein, een project van Prof.dr. Vincent Icke. En ook de voltooiing van de serie muurformules; een initiatief van Sense Jan van der Molen en Ivo van Vulpen, die er recent de NWO ENW-communicatieprijs voor ontvingen.

[H] Sapiens

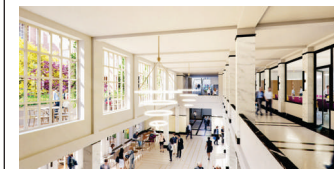
Sapiens opent in 2022 aan de Amsterdamse Zuidas. Een uniek concept van Naturalis met elementen van een museum, een laboratorium, een werkplaats en een denktank met focus op de enorme vragen die de klimaatcrisis en de biodiversiteitscrisis vereisen.

[H] NL Space Campus

In de regio worden flinke stappen gezet met de ontwikkeling van de NL Space Campus te Noordwijk als epicentrum van het spacecluster.

[H] Leiden Law Park

De plannen voor het Leiden Law Park krijgen vorm. Een voorproefje in 2022 is niet ondenkbaar.

[H] Hof van Leiden

Het gerenoveerde stadhuis van Leiden zal in 2022 ruimte bieden aan bijeenkomsten rond wetenschap, kennis, kunst en kunde.

[H] Campusplein LBSP

Het Campusplein wordt een groene inspirerende ontmoetingsplek voor studenten, medewerkers en inwoners van de stad op het Leiden Bio Science Park.

Scheurkalender

De utlieme vorm waarin we een ieder in zijn of haar eigen buurt willen bereiken is de scheurkalender. Alle 365 onderwerpen hebben hun eigen dag en via de papieren kalender kom je al snel in de online omgeving met de actuele status van die dag. We dromen ervan om deze scheurkalender huis-aan-huis te verspreiden in de 101 buurten die meedoen.

Dagelijkse radioshow

De 365 onderwerpen van Kennis door de Wijken komen ook elke dag terug in de radioshow die geheel gewijd is aan Leiden 2022. Met terugblikken op de vorige dag, podcasts voor en door nieuwsgierige mensen, een blik vooruit op de komende dagen en alles wat zich nog meer afspeelt in de hoofdstad van de wetenschap.

**Radio
Weetlust**

Sleutelstad

Kennis tot in de haarvaten van stad en streek: 365 dagen in 101 buurten

In 2022 willen we iedereen met een nieuwsgierige geest elke dag in staat stellen om vragen te stellen en antwoorden te zoeken. Zo ook in de Leidse regio. Met 'Kennis door de Wijken' gaan we in 101 buurten 'HALEN + BRENGEN = DELEN'. Elke dag wekken we met een ander laagdrempelig onderwerp nieuwsgierigheid en weetlust op om vervolgens de ontstane honger naar kennis te stillen met antwoorden op alle gestelde vragen. En dat maakt iedereen die meedoet elke dag wat wijzer!

Leiden 2022 laat op deze manier ook zien wat de toegevoegde waarde van een kennisstad is voor haar bewoners en gebruikers, van jong tot oud en zonder uitzonderingen. Europa ziet Leiden graag als 'generic role model for sustainable interactions between science and citizens.' Met de 'HALEN + BRENGEN = DELEN'-aanpak geven we hier op een unieke en duurzame wijze invulling aan. We zetten graag de toon voor andere Europese steden.

HALEN (#durftvragen)

Onder het motto #durftvragen stellen we alle inwoners van de 101 buurten in Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude in de gelegenheid hun vragen te stellen. We roepen gedurende 2022 iedereen op zijn of haar vragen in te sturen naar **Postbus71**. Met Postbus71 creëren we een vraagbaak voor nieuwsgierige mensen. Met een knipog naar post voor de Kerstman en post voor Boerhaave: beiden zo beroemd dat post voor hen (waar ook in Europa vandaan verzonden, ook zonder adres) altijd de juiste destinatie bereikte, respectievelijk de Noordpool en het Rapenburg. Wie een nieuwsgierige vraag heeft stuurt deze op naar Postbus71 en mag per omgaande post een (eerste) antwoord verwachten uit de Stad van Ontdekkingen. Postbus71 is synoniem met kennisstad Leiden.

BRENGEN (#nieuwsgierig!?)

Elke dag brengen we naar een van de 101 buurten een leitmotiv voor nieuwsgierigheid: het aansprekende laagdrempelige onderwerp van de dag. Een aantal voorbeelden staan rechts op deze pagina. Welk onderwerp op welke dag valt en in welke buurt dit gaat gebeuren maken we vroegtijdig kenbaar in de 'Elke dag wat wijzer'-scheurkalender: de dagelijkse inspiratiebron voor nieuwsgierige geesten. We actualiseren alle informatie uit de scheurkalender continu op onze website en kondigen het ook aan in onze dagelijkse Radio Weetlust uitzending.

DELEN (#deelgenoten)

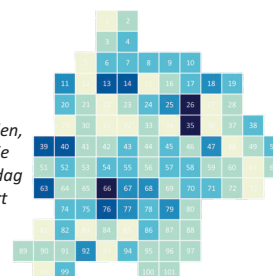
Wie vervolgens een van deze aanwijzingen opvolgt komt uit bij een **bijzondere dagbijeenkoms**t over een nieuwsgierigmakend onderwerp op een toepasselijke locatie in een van de 101 buurten. Onderwerp vleermuis heeft bijvoorbeeld plaats in de buurt met de meeste vleermuissoorten en speelt zich af in de kinderboerderij in die buurt. Experts delen tijdens de bijeenkomst op een interactieve manier hun kennis en kunde over het betreffende onderwerp. Nieuwsgierig maken en vragen faciliteren (niet beperkt tot het onderwerp) staan daarbij centraal. Vragen die tijdens de bijeenkomst gesteld worden waar geen direct antwoord op mogelijk is, worden ter beantwoording doorgestuurd naar Postbus71.

Ook met **Radio Weetlust**, de radioshow van Leiden 2022, staat het maken van deelgenoten centraal. In de dagelijkse uitzending kijken (luisteren) we terug op de bijeenkomst van de dag ervoor, geven een voorproefje – samen met studiogasten – van wat er die dag op het menu staat en blikken vooruit naar wat in de voorliggende dagen komen gaat. En uiteraard roepen we in elke uitzending de luisteraars op met vragen te komen over de komende onderwerpen en deze op te sturen naar Postbus71. Op deze wijze maken we de vraag- en antwoordcarrousel circulair onder alle deelgenoten.

Op het moment van schrijven zijn aan een kleine 200 van de 365 dagen een eerste onderwerp toegekend. Een voorproefje: lukraak en in willekeurige volgorde een reeks gevarieerde dagonderwerpen die elk hun weg naar de muur (zie pagina 2) al hebben gevonden. Het is de grondverflaag. Daarom een open uitnodiging om (op afspraak) voor de muur te komen staan en feedback en input te geven.

In abstracte vorm de 101 buurten in vijf gemeenten (Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude) die centraal staan in de Kennis door de Wijken-bubble. Elke dag van het jaar is Leiden 2022 op bezoek in een andere buurt met een eigen nieuwsgierigmakend onderwerp. Deze onderwerpen komen overeen met de lage synapsen (zie pagina 7).

Gulliver's Reisbureau

Met het reisbureau model is al eerder geëxperimenteerd tijdens de Nacht van Ontdekkingen, waar het een eclatant succes werd en alle excursies in een mum van tijd waren volgeboekt. Op deze pagina ter illustratie een aantal voorbeelden van het aanbod in de schappen van Gulliver's reisbureau.

Gulliver's ontdekkingsreizen voor nieuwsgierige mensen

In dit cluster treedt men in de voetsporen van de reiziger Gulliver wiens gedurfde avonturen ooit ook in Leiden begonnen¹. Gedurende het hele jaar zijn bij dit (online) reisbureau wandel-, fiets- en vaartochten te boeken die, onder begeleiding van wetenschappers en experts, ware ontdekkingsreizen door Leiden en omgeving bieden. Enkele voorbeelden...

[H] Door het paddenstoelenwalhalla met mycologe Jorinde Nuytinck

Mycologe Dr. Jorinde Nuytinck, verbonden aan het Naturalis Biodiversity Center, is al ruim twintig jaar bezig met het ontrafelen van de enorme soortenrijkdom uit het rijk der fungi. Zij neemt ons in deze tocht mee naar de 'Houten' van Leiden, zoals het Leidse Hout en het bospark rondom kasteel Oud Poelgeest, tijdens een verwondertocht vol knoestige zwammen en al of niet eetbare fluoriserende paddenstoelen.

De magische onderwereld van Leiden zit vol verrassingen en is al een ontdekking op zichzelf. Op deze avondtocht met Aaf Verkade, expert in blauwe stadsnatuur, komt deze fraaie onderwereld letterlijk en figuurlijk in de spotlights te staan. Gegarandeerde vangst: je gaat uiteraard tal van soorten vissen, maar ook kreeften, krabben en zelfs schildpadden spotten tussen kroost en kraal.

Zaklampvissen in [H] de Leidse singels en grachten

[H] De knollentuin der Leidse aristocratie: het Rapenburg revisited

Tijdens deze tocht dalen we af in de oude kelders van Leiden onder begeleiding van archeologen Jasper van Kouwen en Mette Langbroek van de Oudheidsfabriek. Eenmaal onder de grond wordt over het rijke verleden en over de archeologie van Leiden verteld. Daarbij worden echte archeologische vondsten getoond die de bezoekers mogen vasthouden. Zo krijgt iedereen de kans om het verleden te beleven en zich in het oude Leiden te begeven.

Leiden underground: [H] archeologie in de kelder

¹Swift's Gulliver

Dit cluster eert de reislustige avonturier Gulliver. Jonathan Swift, de geestelijk vader van Gulliver en tijdgenoot van Boerhaave, liet de avonturen van zijn wereldberoemde held in Leiden aanvangen. Aldaar zou Gulliver twee jaar en zeven maanden medicijnen studeren om zich vervolgens te laten inschepen als scheepsarts. Hoe het hem verder verging werd door Swift opgetekend in zijn inmiddels veelvuldig verfilmde literaire klassieker(s). Zijn reis zou hem langs vreemde oorden voeren en waren doorspekt met ontmoetingen met zonderlinge wetenschappers en hun bizarre redeneringen en absurde uitvindingen.

Meer dan 200 publiekslezingen in 2022

Studium Generale

Hofleverancier van publiekslezingen in Leiden is het universitaire Studium Generale. Volledig ingericht om academische kennis naar een breder publiek te brengen, daarmee een grotere belangstelling voor de wetenschappen op te wekken en de relatie tussen wetenschap en samenleving te duiden.

Gevarieerd aanbod

Een impressie - verre van compleet - van publiekslezingen en locaties waar deze zoal gehouden worden.

Bovenste rij: Scheltema lezingen, PepTalks LUMC, Boerhaave Lectures, Leiden Global Lectures, Lorentz Center lezing in RMO, Studium Generale in het KOG. Onderste rij: RAP lezing in Scheltema, Naturalis Live, verenigingslezing in De Burcht, BplusC kennissessie in de OB, verenigingslezing in Ins Blau, Academiegebouw.

Universiteitsstad, studentenstad, kennisstad... hoe we Leiden ook omschrijven, de kennis spat er continu van af. Dat komt ook naar voren in de aanzienlijke hoeveelheid publiekslezingen die jaarlijks over het publiek worden uitgestort. In een goed jaar telt dit met gemak op tot een 200-tal fascinerende lezingen, voor elk wat wils. Leiden 2022 verenigt strakt al deze lezingen in het programma.

Samenhang en voorkennisindicator

Al deze lezingen worden georganiseerd door een grote verscheidenheid aan kennisinstellingen, studie- en studentenverenigingen, wetenschapsassociaties, faculteiten en musea. Elke afzender heeft een eigen doelgroep en achterban, en een eigen instapniveau aan voorkennis. Een uitdrukkelijke wens is om in het Leiden 2022-programma te komen tot een samenhang van al deze pracht aan kennisoverdracht. Bijvoorbeeld in de vorm van een complete jaargids met publiekslezingen waarbij de organisatoren elk winnen aan aandacht en publiek. Belangrijk onderdeel in de samenwerking is het lanceren van een gezamenlijke overkoepelende 'voorkennisindicator' waaruit het geïnteresseerde publiek kan opmaken hoe 'tough' de lezing zal zijn, om te beoordelen voor wie deze lezing geschikt is. Het klassieke lekenpraatje gaat soms zelfs de leek boven de pet.

Publiekslezingen voor een ieder met honger naar kennis

Synergie met de 365 laagdrempelige onderwerpen

In afstemming met de diverse organisatoren kijken we in hoeverre de lezingen aansluiten op de 365 dagonderwerpen, zodat ze de dagprogramma's kunnen versterken. Vice-versa kijken we ook of organisatoren bepaalde thema's terug willen zien in de 365-kalender. Dat kan aanleiding geven om een specifiek onderwerp verder uit te bouwen.

ESA-ruimtevaarder André Kuipers, met twee ruimtereizen op zijn conto, heeft met zijn lezing de aandacht van een volle Leidse Schouwburg. Op 1 juli 2022 is het precies 10 jaar geleden dat hij voor het laatst in de ruimte verbleef. Foto Monique Shaw.

a real-life testing ground

De economische partners in Zuid-Holland, waaronder de provincie, de Economic Board Zuid-Holland, Innovation Quarter en Leiden Marketing hebben in gezamenlijkheid het credo 'a real-life testing ground' ontwikkeld. Dat staat voor het innovatieve karakter van de regio en de bijdrage die de regio levert aan welzijn en welvaart vanuit die innovatie. Een regio voor slimme geesten en smart solutions.

TEDx

Het devies 'Ideas worth spreading' stamt nog van de originele TED Conferences. TED staat voor technology, entertainment en design. Sinds de eerste conferentie in 1984, ontwikkelde 'TEDTalks' zich in haar presentatievorm tot de gouden standaard van kennisdeling. In het kader van Leiden 2022 ontwikkelt het Leiden Bio Science Park - hét innovatiedistrict in de regio - een serie TEDxLBSP-sessies, zowel in fysieke als in hybride vorm.

Kennisintensief ondernemerschap: bakermat van innovatie in de regio

Wetenschap en innovatie gaan hand in hand. En zeker in Zuid-Holland, waar men de ambitie heeft om een topregio te vormen in de Next Economy. Het is nu al de meest kennisintensieve regio van Nederland, met haar drie topuniversiteiten in Leiden, Delft en Rotterdam, verscheidene universitaire medische centra en de diverse kennisinstituten. Twee clusters springen direct in het oog: Life Sciences op het Leiden Bio Science Park en het Nederlandse Space Cluster aan de kust. Met ESA-Estec als landmark speelt circa 80% van de space sector zich af in Zuid-Holland. Al met al zeer vruchtbare grond voor kennisintensief ondernemerschap. En dat willen we in 2022 in deze bubble graag delen met Europa.

Regionale Community

Er is veel infrastructuur in de regio gericht op de (startende) kennisintensieve ondernemer. Denk hierbij aan fysieke locaties als PLNT, ESA-BIC, Area071, Yes Delft! en PortXL. Op de pagina 18 zien we daar bovendien een aantal nieuwkomers bij, zoals Biopartner 5 en het NL Space Campus. Deze initiatieven ondersteunen hun deelnemers met intensieve programma's en trajecten.

Tegelijkertijd is deze community-in spé nog niet altijd even krachtig verbonden, en al helemaal niet op regionale schaal: de werkelijke modus operandi van de regionale economie. Met het vooruitzicht van Leiden European City of Science 2022 heeft een aantal partijen zich geschaard achter het idee om deze community gezicht te geven in het Leiden 2022-programma. Onder aanvoering van het Leiden Centre for Innovation and Entrepreneurship PLNT, voortgekomen uit het Economie071 consortium, beoogt deze liga aansprekende programmering te bieden richting de eigen achterban én richting Europa.

[H] Square of Science

De Zuid-Hollandse Square of Science (Science²) werpt zich op als het centrale 'plein' in de regio waar het regionale kennisintensieve ecosysteem in samenkomt en zich etaleert aan Europa. De Square of Science verbindt het aanbod in de regio en brengt het landschap aan (startende) Science Based Entrepreneurs (SBE) in de provincie in kaart. De primaire focus ligt op de Leidse regio en de werkgebieden van drie economic boards: Leiden, Duin- & Bollen en Alphen aan den Rijn, in aansluiting bij de andere deelgebieden zoals Rotterdam-Den Haag en Delft en gremia zoals de Economic Board Zuid-Holland (EBZ).

Recente ontwikkelingen zoals het Unlock-programma - het incubatieprogramma voor Life Sciences & Health - passen hier naadloos in. PLNT is in de lead bij de uitvoering van de Square of Science. PLNT tekent voor de Leidse regio en betreft relevante partijen bij de andere twee deelgebieden.

In Ovo

Een jong Leids bedrijf dat furore maakt in de wereld: In Ovo. En niet zonder reden: door een technologische innovatie maakt het het onnodig vernietigen van mannelijke eendagskuikens in de industrie overbodig. Het kan het geslacht al bepalen in het ei. Een ethische kwestie met een duurzame oplossing.

CHDR

Het Centre for Human Drug Research (CHDR) is een ander fraai voorbeeld van kennisintensief ondernemerschap. Het als testcentrum ontworpen gebouw op het Leiden Bio Science Park vervult een essentiële schakel in de ontwikkeling van medicijnen: de early-stage-clinical-trials fase, de fase waarin medicijnen getest worden bij mensen.

Science is Wonderful!

Elk jaar organiseert de Europese Commissie de European Research & Innovations Days. Een evenement waar duizenden deelnemers op afkomen. Onderdeel van de R&I Days is de openbare publiek-tentoonstelling Science is Wonderful! waarmee Europa laat zien hoe alle investeringen in onderzoek en ontwikkeling hun weg vinden in toepassingen voor de samenleving. Leiden 2022 haakt hier met deze bubble op in.

Wij Europa

Vanaf het begin van het jaar, als de European Climate Walk Leiden aandoet, tot in de herfst tijdens de European Researchers' Night: Europa meandert als rode draad door het jaarprogramma van 2022. In het hart van het jaar - rondom het ESOF-congres - vindt een zomers Science in the City-wetenschapsfestival plaats voor iedereen met een nieuwsgierige aard. 2022 is bovendien het jaar waarin we terugblikken op 40 jaar Verdrag van Maastricht en vooruitblikken op Horizon Europe.

[H] European Climate Walk

Een groep Europese wetenschappers en kunstenaars heeft zich verenigd onder de naam 'Wanderers of Changing Worlds'. Met het project Climate Walk vragen zij - al wandelend, observerend, onderzoekend en creërend, aandacht voor klimaatverandering. De tocht van noord naar zuid, van het noordelijkste puntje van Noorwegen naar het meest zuidelijke puntje van Portugal, start in mei 2021. Naar verwachting doet de walk eind januari 2022 Leiden aan, als een van de twee Nederlandse grote stops: naast Amsterdam bezoeken ze ook Leiden; de hoofdstad van de wetenschap. Tijdens hun passage geeft de groep workshops, gaan ze in debat en werken ze samen met local communities van wetenschappers en kunstenaars.

[H] European Science in the City Festival

Het is een goed gebruik dat de steden die het ESOF-congres hosten ook inzetten op een festival voor een breder en algemener publiek. Dit krijgt vorm in een openbaar kennis- en wetenschapsfestival in de zomer. Het Europese Science in the City Festival (ESiC) loopt parallel aan het congres. In samenwerking met de Europese Commissie zetten we voor 2022 in op een Europese blik op onderzoek en innovatie, en sluiten daarbij aan op het Brusselse programma Science is Wonderful! (vast onderdeel van de EU R&I Days, zie linkerkolom). De waarde en impact van wetenschappelijke toepassingen in het leven van alledag is uiteraard onderdeel van het festival.

[H] European Researchers' Night

Elk jaar op de laatste vrijdag van september viert en eert Europa wetenschappelijk onderzoek. In zowel 2021 als 2022 haakt Leiden hier op aan. In 2021 is het onderdeel van de kick-off van Leiden European City of Science 2022 die onder de vlag van Beyond Human wordt gehouden (zie pagina 6). In het jaarprogramma van 2022 zal het wederom een prominente plek innemen. De Researchers' Night is onderdeel van het Europese Marie Skłodowska-Curie-programma en heeft als doel om onderzoekers in de gelegenheid te stellen hun onderzoek aan een breed publiek te laten zien. In 2019 deden 433 steden mee in 27 landen. Meer dan 1.6 miljoen bezoekers namen deel en er waren ruim 36.000 onderzoekers bij betrokken.

[H] European Science Truck Festival

Het zijn uitmuntende blikvangers: Science Trucks. Menig school heeft er wel eentje op bezoek gehad en menig scholier heeft zich daardoor kunnen vergapen aan en participeren in de wonderlijke wereld van wetenschap en techniek. Leiden met haar rijke kermistraditie is in 2022 het speelveld voor een heuse wetenschapskermis: het Europese Science Truck Festival. Uit heel Europa trekken de meest bijzondere en bizarre laboratoria-, field labs-, maker spaces- en proeftuinen op wielen naar Leiden. Op z'n Frans: 'Science Roulante!' Eenmaal neergestreken in Leiden ontvouwt zich ten overstaan van het publiek een pandemonium aan wetenschappelijke experimenten. Niet uitgesloten dat er een verdwaalde grijpautomaat tussen staat, illustratief voor het duiden van kansberekening.

ツ (ツ) 〃
Who Knows